

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

HİTİT İĞ BİÇİMLİ TESTİ FORMLARININ
ÇAĞDAŞ YORUMLARI

Mutlu Köpüklü

Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2016

HİTİT İĞ BİÇİMLİ TESTİ FORMLARININ
ÇAĞDAŞ YORUMLARI

Mutlu Köpüklü

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Seramik Anasanat Dalı

Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu

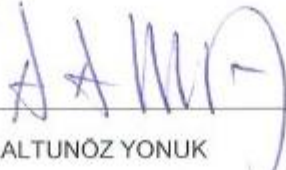
Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Mutlu KÖPÜKLÜ tarafından hazırlanan "Hitit İğ biçimli testi formlarının çağdaş yorumları" başlıklı bu çalışma, 16.05.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

Prof. Nazan SÖNMEZ

Prof. Kaan CANDURAN

Doç. Dr. Aysun ALTUNÖZ YONUĞ

Yrd. Doç. Hüseyin ÖZÇELİK (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Olgü SÜMENGEN BERKER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

16.05.2016

Mutlu KÖPÜKLÜ

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarımın her aşamasında bana desteğini kesmeyen sevgili eőime ve çalıőmalarıma destek ve katkılarından dolayı çok değerli danışman hocam Sn.Yrd. Doç. Hüseyin ÖZÇELİK'e,

En içten teőekkürlerimi sunarım...

ÖZET

KÖPÜKLÜ, Mutlu. “Hitit İğ Biçimli Testi Formlarının Çağdaş Yorumları”, Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu, Ankara, 2016.

“Hitit İğ Biçimli Testi Formlarının Çağdaş Yorumları” başlıklı bu çalışma raporu 4 ana bölümden oluşmaktadır.

“Hititler” başlıklı birinci bölümde; Anadolu topraklarında asırlarca hüküm sürmüş ve coğrafyamızda UNESCO kültür mirasında yer alan, günümüze kadar ulaşabilmiş çok değerli yapılar ve yapıtlar bırakmış olan Hitit Devleti’nin tarihine değinilerek siyasi, tarihi ve coğrafi yapıları ele alınmıştır.

“Hitit Sanatı” başlıklı ikinci bölümde; Hititlerin mimari, gliptik ve heykel gibi sanatsal alanlardaki birikimlerine, ne gibi eserler ortaya koyduklarına ve bu alanlardaki sanatsal üsluplarına değinilerek genel olarak Hitit Sanatı ele alınmıştır.

“Hitit Seramik Sanatı” başlıklı üçüncü bölümde; Hitit Seramik Sanatının genel özelliklerine, Hitit Testilerine, çalışmaların çıkış noktasını teşkil eden İğ Biçimli Hitit Testi Formlarına, Anadolu Uygarlıkları ve Hitit Medeniyetinden esinlenerek çalışmalar ortaya koyan öncü Çağdaş Seramik Sanatçılarına ve bu alanlardaki uygulamalarına yer verilmiştir.

“Kişisel Uygulamalar” başlıklı son bölümde ise; Daha önceki bölümlerden edinilen bilgilerden, incelenen kaynaklardan ve izlenen görsellerden yararlanılarak kişisel üslupta, özgün nitelikli çağdaş seramik formlarının uygulama aşamaları ele alınmış, ortaya konulan formların teknik, biçimsel ve içeriksel olarak değerlendirmeleri yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Anahtar Sözcükler: Hititler, Hitit Testi, İğ Testiler, Çağdaş, Çömlekçi çarkı

ABSTRACT

KÖPÜKLÜ, Mutlu. *“Personel Applications in Modern Style of Hittite Ceramic Spindlebottles” Art. Ph.D. Dissertation, Ankara, 2016.*

The dissertation titled “Personal Applications in Modern Style of Hittite Ceramic Spindlebottles” is consisting of 4 sections.

The first section named as “Hittites”. Has been given information about Hittites who lived on Anatolia Lands for centuries and left us very valuable artworks and cultural heritage that saved by UNESCO Organization and also referred to the historical, political and geographical structures of Hittite Empire are discussed in this section.

The second section named as “The Hittite Art”. It’s touched on some art areas such as architecture, sealing and sculpture of Hittite also touched on that what kind of artworks has been made in these areas by Hittites and their importance in this section.

The third section named as “The Hittite Ceramic Art”. This is the main section of the dissertation. It’s been discussed to general characteristic of Hittite Ceramic Art, to Hittite Ceramic Pots, to Hittite Ceramic Spindlebottles that source of inspiration of personal ceramic practices, and to the Pioneer Turkish Modern Ceramic Artists who impressed with Anatolia Civilizations and Hittites also their ceramic forms that produced in modern style during this chapter.

The last section named as “Personal Applications”. In this section, has been tried to make new and unique ceramic forms by learning informs and gained experiences that take parts at the past sections. Also these applications are evaluated from formal, contextual and technical aspects in this section.

Key Words

Ceramic, Hittites, Hittite Pots, Spindlebottles, Modern, Pottery Wheel

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
GÖRÜNTÜ DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: HİTİTLER	2
2. BÖLÜM: HİTİT SANATI	4
3. BÖLÜM: HİTİT SERAMİK SANATI	11
3.1. HİTİT SERAMİK TESTİLERİ	13
3.2. İĞ BİÇİMLİ HİTİT SERAMİK TESTİLERİ	18
3.3. ANADOLU KÜLTÜRÜ VE HİTİT MEDENİYETİNDEN ETKİLENEN ÖNCÜ ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATÇILARI	24
4.BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR	33
SONUÇ	60
KAYNAKÇA	63

GÖRÜNTÜ DİZİNİ

Görüntü 1. Anadolu'daki Hitit Dönemine ait önemli merkezler. _____	3
Görüntü 2. Sfenksli kapı. Alacahöyük. _____	5
Görüntü 3. Hitit Sfenksleri. _____	6
Görüntü 4. Boğazkale ve Yazılıkaya kabartmaları. _____	6
Görüntü 5. Hitit Dönemi çeşitli Küçük heykelcikler. _____	7
Görüntü 6. Hitit Mimari Yapıları. Kral Sarayı ve Hitit Tapınağı. _____	8
Görüntü 7. Boğazkale, Hattuşa Büyük Tapınak. _____	9
Görüntü 8. Hitit Dönemi çeşitli mühür örnekleri. _____	10
Görüntü 9. Hitit gaga ağızlı testi örnekleri. _____	13
Görüntü 10. Gaga ağızlı testi örnekleri II. _____	14
Görüntü 11. Gaga ağızlı testi örnekleri III. _____	14
Görüntü 12. Bezemeli gaga ağızlı testiler. _____	15
Görüntü 13. Çeşitli yonca ağızlı testilerden örnekler. _____	16
Görüntü 14. Gaga ağızlı libasyon testilerden örnekler. _____	16
Görüntü 15. Çeşitli boylarda geleneksel biçimli testi örnekleri. _____	17
Görüntü 16. Çeşitli iğ örnekleri. _____	18
Görüntü 17. İğ biçimli testi. Maşathöyük. _____	19
Görüntü 18. İğ testi örnekleri. Boğazköy. _____	20
Görüntü 19. İğ biçimli testilerdeki değişimi gösterir şema. _____	21
Görüntü 20. Testilerin boyun kesitini gösterir teknik çizimler. _____	22
Görüntü 21. Eskiyapar kazı alanında çıkarılmış bir iğ testi. _____	22
Görüntü 22. Yüksek yapıli testilerin üretim şeklini gösterir şema. _____	23
Görüntü 23. Hakkı İzzet. _____	25
Görüntü 24. Hakkı İzzet'e ait bazı eserler. _____	26

Görüntü 25. Prof. Sadi Rıfat Diren. _____	27
Görüntü 26. Sadi Diren'in eserlerinden örnekler. _____	28
Görüntü 27. Attila Galatalı. _____	28
Görüntü 28. Attila Galatalı 'ya ait çeşitli eserler. _____	29
Görüntü 29. Prof. Hamiye Çolakoğlu. _____	30
Görüntü 30. Hamiye Çolakoğlu eserlerinden örnekler. _____	31
Görüntü 31. Prof. Erdiñ Bakla. _____	31
Görüntü 32. Erdiñ Bakla'nın eserlerinden örnekler. _____	32
Görüntü 33. Yapılan eskizlerden örnekler I _____	35
Görüntü 34. Yapılan eskizlerden örnekler II _____	36
Görüntü 35. Yapılan eskizlerden örnekler III _____	37
Görüntü 36. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 1</i> _____	38
Görüntü 37. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 2</i> _____	39
Görüntü 38. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 3</i> _____	40
Görüntü 39. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 4</i> _____	41
Görüntü 40. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 5</i> _____	42
Görüntü 41. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 6</i> _____	43
Görüntü 42. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 7</i> _____	44
Görüntü 43. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 8</i> _____	45
Görüntü 44. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 9</i> _____	46
Görüntü 45. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 10</i> _____	47
Görüntü 46. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 11</i> _____	48
Görüntü 47. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 12</i> _____	49
Görüntü 48. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 13</i> _____	50
Görüntü 49. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 14</i> _____	51
Görüntü 50. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 15</i> _____	52

Görüntü 51. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 16</i>	53
Görüntü 52. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 17</i>	54
Görüntü 53. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 18</i>	55
Görüntü 54. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 19</i>	56
Görüntü 55. Kişisel Uygulamalar. <i>Form 20</i>	57
Görüntü 56. Uygulamalar esnasında çekilmiş görüntüler.	58

GİRİŞ

Köklü Anadolu tarihinde yer edinmiş Anadolu Medeniyetleri içerisinde Anadolu’da İlk siyasi birliği kurarak sistemli bir devlet teşkilatlanması sağlayan Hititler, tarihleri, sosyo-kültürel yapıları ve tarih sahnesinde üstlendikleri siyasi rolleri ile olduğu kadar, geride bıraktıkları sanatsal yapımları ve kültürel miraslarıyla da bugünkü Türk Sanat ve Bilim dünyasına birçok alanda önemli bir kaynak ve çalışma alanı teşkil etmişlerdir.

Sanatsal uygulamalarında kendileri ile çağdaş Mısır ve Mezopotamya Medeniyetleri ile boy ölçüşebilecek durumda olan Hititler, kozmopolit yapılarıyla içlerinde barındırdıkları çok çeşitli Anadolu Topluluklarına ait köklü kültürel öğeleri bir potada eriterek “Hitit Sanatı” olarak tanımlanan yeni ve özgün bir alanın temellerini atmışlardır.

Böylece zengin kültürel çeşitliliği ile Hitit Medeniyeti, birçok Çağdaş Türk Sanatçısı tarafından “ *Anadolu Uygarlıkları Temalı Sanatsal Uygulamalar*” kapsamında önemli bir esin kaynağı olmuştur.

Türkiye’de hacimsel sanatlar içerisinde önemli bir yer tutan “Çağdaş Türk Seramik Sanatı” da bu köklü uygarlık ve kültüründen nasibini almış ve günümüz seramik sanatı içerisinde, bu çizgide ortaya konulan ve sanatsal yapıt değeri taşıyan birçok seramik eserin icra edildiği bir alan haline gelmiştir.

“Hitit Sanatı” içerisinde en önemli payı teşkil eden “Hitit Seramik Sanatı” döneminin teknik ve biçimsel açıdan zengin ve özgün yapıdaki formları ile günümüz sanatçıların ve araştırmacıların ilgi alanı olma özelliğini korumaktadır. “Hitit Seramik Biçimleri” günümüz birçok Çağdaş Seramik Sanatçısı tarafından kendi sanatsal dilleri ve ifade biçimleri ile yoğrulmuş ve sanatsal nitelikli özgün seramik biçimlere dönüştürülmüşlerdir. İşte bu nedenle bu çalışmanın konusunu Hitit Seramikleri ve bu seramikler içerisinde seçilen “*İğ Biçimli Hitit Testi Formları*” teşkil etmektedir.

Bu çalışma Hitit Seramik Testilerinden biri olan “*İğ Biçimli Testilerin*” teknik ve biçimsel özelliklerinin araştırılmasını ve bu formların kişisel üslupta yeniden yorumlanarak özgün birer çağdaş seramik formuna dönüştürülmesini amaçlar. Hitit Seramik Sanatının günümüz Çağdaş Seramik Sanatına olan katkılarını değinilmesi ve Hitit Uygarlığından esinlenerek çalışmalar ortaya koyan Çağdaş Türk Seramik Sanatçılarının eserlerinin incelenmesi ile bu Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporunun ortaya çıkma süreci teorik olarak tamamlanmış olacaktır.

1.BÖLÜM

HİTİTLER

Bugün yaşadığımız topraklarda o günün dünyasındaki en büyük devletlere kafa tutabilecek bir güç ve devlet teşkil eden Hititler, Anadolu Yarımadasında bugüne dek yaşamış olan toplumlar arasında belki de en özel yere sahip olan milletlerdir. Çünkü Anadolu’da ilk merkezi devleti kuran ve o zamanın dünyasındaki en büyük üç güçten biri olan bu kimlik, her zaman gerek yerli gerekse yabancı tarihçilerin ilgi alanı olmuştur. Kendisini inceleyen, kendi adına bir bilimi olan bu medeniyet birçok açıdan bugünkü Anadolu insanına gerek bilim gerekse sanat açısından ışık tutmaktadır.

Hititlerin Krallığı, M.Ö. 17.yy.’ın ilk yıllarında, Orta Asya Platosunda, “Hatti Ülkesi” denilen yerde doğmuştur. Hatti ülkesinde doğmuştur çünkü Anadolu Yarımadasının bugün için bilinen en eski adı Hatti Ülkesidir ve bu topraklar 1500 yıl boyunca Hatti Ülkesi olarak bilinmiştir.

“Bu ad o kadar yerleşmiştir ki, Anadolu’yu istila eden Hititler bile yeni yurtlarından söz ederken “Hatti Ülkesi” tanımını kullanmışlardır. Hititler geçen 500 sene boyunca Genç Bronz Çağı denilen dönemde, Anadolu kara kütlesinin büyük bir bölümünü kapsayan topraklarda ve buradan da Kuzey Suriye’ye, Mezopotamya’nın batı eteklerine kadar uzanan bir imparatorluk kurarak Anadolu’da ilk siyasi birliği kurmuşlardır.”¹

Bu siyasi birlik Hititlerin tarih sahnesinde önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Elbette Hititlerin geride bıraktıkları tarihi, filolojik ve arkeolojik mirasları da onların tarihte önemli bir yer edinmelerinin temel nedenlerindedir.

“Hititlerin Anadolu’ya hangi yönden geldikleri konusunda ise çeşitli görüşler bulunmaktadır. Muhtemelen Kafkasya üzerinden, Çanakkale Boğazından ya da Karadeniz’den olmalıdır. Bu olasılıklar içerisinde en çok kabul gören Hititlerin Anadolu’ya Kafkasya üzerinden gelmiş olmaları yönündedir.”²

Hititler Asurluların bilinmeyen nedenlerle Anadolu’yu terk etmelerinin ardından devlet idaresini ellerine almışlardır. Bu devlet idaresinin başkenti Hattuşa (Çorum-Boğazköy) olmuştur. Burası devletin hem siyasi hem de dini yönetim merkezi konumundadır.

Hitit Devletinin resmi dili ise bugün genellikle “Hitit Dili” olarak bilinen, “Neşa” dili denilen bir Hint-Avrupa dil çeşididir. Bu dilin kullanımı Asur Kolonileri Dönemine kadar uzanmaktadır.

¹ Bryce,T. 2003, s. 25

² Taş, İ. 2009, s. 62

“Hitit Tarihi iki ayrı bölümde ele alınabilir. M.Ö. 1650-1450 “Eski Krallık” ve M.Ö.1450-1200 “Hitit İmparatorluk Devri”. Tarihteki ilk kralları Kussara Kralı Pithana’dır. İlk yerleşim yerleri ise Hattuşaş’tır. Pithana’nın oğlu Anitta zamanında başkentleri Neşa (Kaniş) olmuştur. Daha sonra Anitta’nın soyundan gelen torunu, Hattuşaş’ı Hitit Krallığı’nın başkenti yapmış ve kendisine de “Hattuşili” adını vermiştir. Eski Hitit Devleti’nin kurucusu olan I.Hattuşili, Hitit Ülkesinde birliği sağladıktan sonra, Kuzey Suriye ve Yukarı Fırat Bölgesi’nde Hurri Ülkesine doğru yönettiği akınlarla ülkenin sınırlarını Suriye’ye kadar genişletmeyi başarmıştır.”³

Görüntü 1. Anadolu'daki Hitit Dönemine ait önemli merkezler

Yaklaşık 500 yıl ayakta kalan kimi zaman krallık kimi zamanda imparatorluk adı altında söz edilen Hitit Devleti, döneminde Mısır, Babil, Mitanni ve Asur devletleri gibi dünyanın sayılı güçleri arasında yer almıştır. “Ancak Hitit Devleti’nin ayakta olduğu son dönemlere tarihlenen

yazılı belgelerde Anadolu’nun sefalet içerisinde olduğu, Mısır ve Suriye’den Anadolu’ya büyük miktarlarda tahıl sevk edildiğinden söz edilmektedir.”⁴

Devletin M.Ö.1200 den kısa bir süre sonra yıkılma nedeni ise halen tam olarak bilinmemektedir. Başkenti Hattuşaş’ın yanıp kül olması, kentin yağmalanıp yıkılması, anayurdu Yunanistan’ı ve bütün yakın doğuyu etkisi altına alan, birçok Bronz Çağı Krallığının çökmesine neden olan yaygın ayaklanmalar, devletin son dönemlerinde halk içerisinde ortaya çıkan huzursuzluklar ve Hitit aristokrasinde giderek artan çatışmalar bu sonda oldukça etkili olmuştur.

Ayaklanmalar neticesinde bazı krallık ve uygarlıklar ayakta kalmışlar ve bu Hitit unsurları eski krallığın çevresini kapsayan bölgelerde birkaç yüzyıl daha varlıklarını sürdürmüşlerdir. Ancak bu son Hitit Toplulukları da (Geç Hititler) M.Ö.717-708 tarihlerinde Asur Kralı II. Sargon’a yenilerek tarih sahnesinden silinmişlerdir.

³ Dinçol, A.M. 1982

⁴ Ünal, A. 2002

2.BÖLÜM

HİTİT SANATI

“Hitit Sanatı” kavramının, arkeolojik ve dilbilim literatüründeki yerini alması; “M.Ö.9-8 yy’a ait taş anıtların bulunmasına ve incelenmeye başlanmasına dayanır. Bu taş anıtlar, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye’de bulunan bir tür hiyeroglif (resim yazısı) ile üzerleri süslenmiş olan anıtlardır.”¹

“M.Ö. 1650-1200 yılları arası Anadolu Sanatını inceleyen bir bilim adamı, onu çağının diğer uygarlıklarının sanatı ile kıyaslaması durumunda bir derece hayal kırıklığına uğrayabilir. Bu açıdan bakıldığında Anadolu Sanatı, Mısır ve Mezopotamya sanatlarının bir nebze gerisinde kalmış olabilir.”² Mısır, Babil gibi kendi döneminin uygarlıkları kadar sanat zenginliği ve işçiliği taşımasa da Hitit Sanatı kendi içerisinde çok özel ve başarılı sanat eserleri barındırmaktadır.

Hitit Devletinin tarihi incelendiğinde, bu devletin Hatti (Anadolu’nun yerli halkı) kültürü üzerinde yükseldiği görülür. Bu bakımdan doğal olarak Hitit Sanatı da bu yerli (Proto) geleneğinden çok ayrı kalmaz. Bundan dolayıdır ki, Hitit Sanatı tanımlanırken; “Eski Anadolu’nun yerli halkı Hattilerle, buraya göçlerle gelen Hint-Avrupalıların uyumlu kaynaşmasından doğan sanat”³ tanımı yapılmıştır. Bu anlamda yapılan diğer bir tanımlama ise ; “Hitit Sanatı Anadolu’nun yerli halkı Hattiler ile buraya göçen Hint-Avrupalı toplumun sanatının karışımı sonucunda ortaya çıkan ve Hatti Sanatı özelliklerinin ağır bastığı özgün bir sanattır.”⁴ Şeklindedir.

Bu bakımdan Hitit Sanatının kendi içinde barındırdığı kozmopolit yapının kendisine kattığı bu çok yönlülük ile yeni bir biçime dönüştüğünü söylemek yanlış olmaz. Bu sayede Hititler sanatın birçok dalında yeni bir çizgi oluşturmuşlar ve sonraki dönemlerde Hitit Sanatı olarak tanımlanacak özgün eserler ortaya koymuşlardır.

Hititler sanat alanında sadece kendi toplum yapısının çoğunluğunu teşkil eden topluluklardan etkilenmemişler aynı zamanda diplomatik ve siyasi-kültürel ilişkilerinin olduğu diğer uluslardan (Mısır, Babil, Asur vb.) da etkilenmişlerdir. Bu nedenledir ki; Hitit Sanatı ürünlerindeki üslubun Anadolu kültüre ile Mısır, Babil ve Kuzey Suriye ile olan ilişkilerinin sonucu oluştuğu gözlenebilir.

---

¹ Darga, A.M. 1992, s.26

² Macqueen J.G. 2001, s.151

³ Akurgal, E. Anadolu Uygarlıkları, İstanbul 1998

⁴ Sinemoğlu , N. A.g.k. s.266

Hitit Sanatının ilk ve en önemli basamağı heykel sanatıdır. Hitit heykel sanatına baktığımızda göze çarpan ilk nokta, Hititlerde heykeli ya da yüksek kabartmaları yapılan kişilerin tanrı ya da kral odaklı olmasıdır. Bu da bize Hitit heykel sanatının bir krallık ve dini sanat olduğunu ve bu bakımdan önem arz ettiğini göstermektedir.

Hitit heykel sanatını ortaya konulan eserler bakımından iki sınıfta toplamak mümkündür. Birincisi; mimari unsuru olarak yapılan büyük ebatlı eserlerdir ki bunları anıt heykeller, sfenksler, yüksek kabartmalar ve taş yontusu işler oluşturur. İkicisi de küçük çaplı ve yapılı, pişmiş kil ya da maden kullanılarak ortaya konulan heykelciklerdir. Heykelcikler, idoller, ritonlar, sembolik parça ve takılar bu türden olan eserlerdir.

Anıtsal heykel yapımında Hititler oldukça ileriydiler ve gerçekten de etkileyici işler ortaya koymuşlardır. Yapılan aslan heykelleri⁵ ve sfenksler⁶ yüksek işçilik değerine sahip, tasvir ve anlatım olarak da güçlü taş yontusu yapılarıdır. Yazılı kaynaklarda sfenkslerden ve anıtsal yapılardan sıkça söz edilmesi bu tür yapıların Hititler açısından oldukça önemli olduğunu bir göstergesidir. Bu anıtsal yapılardan Alacahöyük ve Boğazköy'de bulunan anıtlar günümüze değin gelebilmiş en önemli örneklerdir.

Görüntü 2. Sfenksli kapı. Alacahöyük. Çorum (corumkulturturizm.gov.tr)

⁵ Hititler, aslanı diğer bazı hayvanlar gibi kutsal kabul etmişler, aslan heykeli yaparak sembolik olarak hem güçlerini düşmana sergilemek hem de bir caydırıcılık sağlamayı hedeflemişlerdir

⁶ Sfenksler, genellikle tanrı kral kabul edilen kralın yüzü ile tasvir edilen ya da bir aslanın kafasına sahip, bazen kanatları da olan büyük ebatlı heykellerdir.

Görüntü 3. Solda; Alacahöyük Hitit Sfenksi ve sfenksin yan tarafında bulunan çift başlı kartal kabartması. Sağda; Boğazköy Sfenksi. Boğazköy Müzesi. Çorum.

Kabartma (Rölyef) eserler açısından da özgün ve yüksek işçilik kalitesine sahip eserler ortaya koyan Hititler, bir anlatım dili olarak kabartma sanatını, genellikle tanrı tasvirlerini, törenlerini, ayinlerini ve seremonileri anlatmak için kullanmışlardır. Bu tür eserleri ortaya koyarken kaya yüzeylerini, taş yontu yüzeylerini, kimi yapı duvarlarını, seramik yüzeyleri ve madenleri kısaca her çeşit materyali kullanmışlardır. Kabartma sanatına örnek olarak Boğazköy kral kapısı ve Yazılıkaya iyi birer örnektir. Kaya işlemlerini ve yontularını son derece başarılı işçilikle ortaya koyan Hititler bu alanda ne kadar başarılı olduklarını göstermektedirler.

Görüntü 4. Boğazkale ve Yazılıkaya (Hattuşa) kabartmaları.

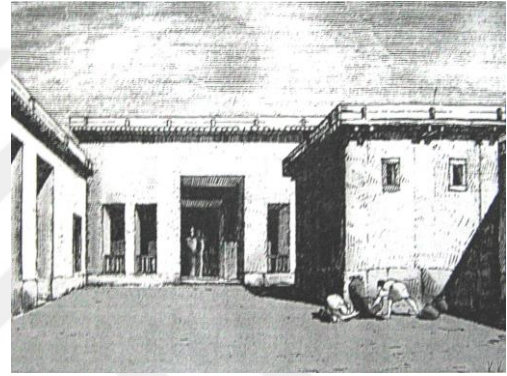
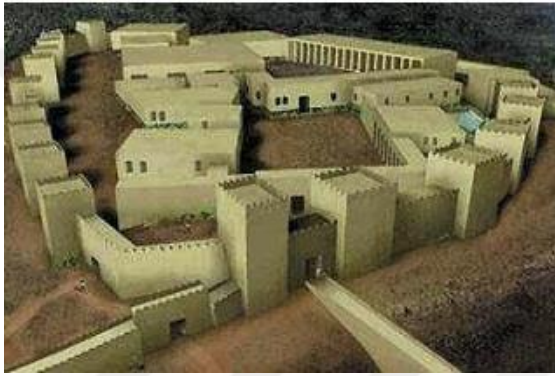
Küçük boyutlu heykelcik yapımında da oldukça başarılı eserler ortaya koyan Hititlerin bu tür heykelcikleri yaparken de ağırlıklı olarak tanrısal, törensel konuları işledikleri ve daha çok bu amaçla heykelcikler yaptıkları görülür. Bunlar arasında, törenlerde ve sunumlarda kullandıkları genelde madenden yapılmış kimi zamanda ahşap malzemelerden mamul küçük heykelcikler, pişmiş toprak heykelcikler, idoller, güneş kursları ve adak çivileri örnek olarak verilebilir.

Görüntü 5. Çeşitli Küçük heykelcikler. 1;Figür heykelcik. Tunç. Amasya. 2; Figür heykelcik Boğazköy. 3-4; Törensel semboller. Tunç. Alacahöyük. 5; Boğa heykelciği. Alacahöyük. 6; Geyik heykelciği. Alacahöyük

Mimari bir diğerk Hitit sanat üslubunun görüldüğü alandır. “20 yy’den bu yana süregelen kazılarda, Orta Anadolu’da Hitit uygarlık kalıntıları saptanan eski yerleşim merkezlerinde gün ışığına çıkan buluntular, Hitit çağında askeri-sivil ve dinsel mimarinin varlığını ortaya koymaktadır.”⁷ Bu bakımdan da Hitit tarihine bakıldığında mimari açıdan en önemli ve görkemli yapıların Hitit İmparatorluk Çağında inşa edildikleri görülür. Bu da Hititlerin mimari açıdan en üst seviyeye bu dönemde ulaştıklarını göstermektedir.

Hitit şehir surları, Hitit mimarisi açısından önem arz eder. Şehrin korunması ve savunulması amacı ile yapılmış surlar, Alishar, Alacahöyük ve Boğazkale’de önemli örneklerini sunar. Şehri çevreleyen bu surların içerisinde; evler, yollar, tapınaklar ve saraylar inşa edilmiştir.

Görüntü 6. Solda: Büyükkale, Kral Sarayı rekonstrüksiyonu ve surlar. Sağda: Temsili Hitit Tapınağı rekonstrüksiyonu (K.Krause)

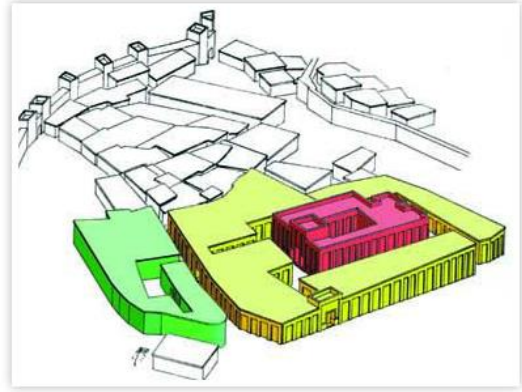
Özellikle saraylar Hititler için en önemli mimari yapılardan biridir. Saraylar dikdörtgen planlı ve yamaç üzerinde kademeli yapıda inşa edilmişlerdir. Birbirine bağlı farklı boyutta odalardan ve evlerden oluşmaktadırlar. Kral ve ailesinin kaldığı en büyük yapıyı diğerk yapılar izler. Bu yapılar iç avlu etrafında yer alırlar.

Hititler saray inşa edecekleri noktaları genellikle şehrin en yüksek mevkilerinde, kayalık zeminleri tercih etmişlerdir. Ortaya çıkarılan tabletlerin birinde, Labarna Kral’ının kutsanmasını konu alan bir metinde: “*Labarna’nın evinde torununun ve torununun çocuklarının sevinci buraya ait olsun. O ev kayanın üzerinde bina edilmiştir*”⁸ yazmaktadır.

⁷ Darga, A.M. 1992, s. 26

⁸ Cth=Kub XXXVI 110 (Arkaizan)

Tapınakların yapımında ise genellikle aynı mimarı izlenmiştir. “Yapı malzemesi olarak, genellikle bölgede çıkarılabilen kalker ve az olarak ta andezit taşı (Ankara taşı) kullanılmıştır. “Bu yapıların tavan ve duvarları taşla örülüdür. Duvarlar genellikle zeminden tepeye kadar kalın bir çamur tabakası ile sıvanmıştır. Temeller ve duvarlar büyük boyutlu - kyklop (iri) – taşlarla düzensiz bir şekilde örülmüş ve araları da molozlarla doldurulmuştur.”⁹

Görüntü 7. Boğazkale, Hattuşa Büyük Tapınak.
(Bogazkale.gov.tr)

Gliptik¹⁰ tanımı ile de ifade edilen mühürcülük sanatı, Hititlerde özel bir yer edinir. Mühürler, Hititlerde hem resmi nitelik taşıyan belgelere basılan (düzen, yetki, mülkiyet, senet vb.) bir araç olarak, hem de üzerinde dua gibi tinsel öğeler bulunan, sihir ve tılsım yapmak içinde de kullanılan bir materyaldir. Kullanılan mühürler toplum içindeki statüye göre değişmektedir.

“Kral ve Saraya ait olan mühürlerin diğer mühürlerden yani memurların ve halkın diğer kesiminin kullandığı mühürlerden farklı olduğu bilinmektedir. Memurların ve halkın kullandığı mühürler, sadece hiyeroglif içerirken, kral-kraliçe ve saray adına kullanılan mühürlerin hiyeroglifle birlikte bu hiyerogliflerin etrafını çevreleyen bir çivi yazısı ile birlikte kullanıldığını görmekteyiz.”¹¹

Mühür malzemesi olarak taş, maden, kemik ve pişmiş toprak kullanan Hititler yapmış oldukları her damga ve mühre bir anlam yüklemişlerdir. Bu sembol ya da yazı aracılığı ile mührün üzerinde bulunduğu nesneye ya da sahibine gerekli muamele yapılmaktadır.

“Mühürler bir malın sahibinin kim olduğunu göstermek, kuralları anımsatmak, bir malın kalitesini ve miktarını belirtmek, bir malın göndericisini tanıtmak veya resmi nitelikli evrak ya da nesnelere imza atmak amacıyla kullanılırlardı.”¹²

⁹ Özgüç, 1988, lev. 97

¹⁰ Gliptik; Sözlük anlamı " içini boşaltmak - kazımak " olup, genellikle taş işçiliğinde kullanılır.

¹¹ Dinçol 2004, s.31

¹² Darga A.M. 1992, s. 69

1

2

3

4

Görüntü 8. Çeşitli mühürler. 1; Kral IV. Tuthaliya'ya ait mühür baskısı. 2; III. Murşili kraliyet mührü. 3; Şuppiluliuma mühür baskısı.4; Muvatalli krallık mührü.

3.BÖLÜM

HİTİT SERAMİK SANATI

Tarih boyunca insanoğlunun en temel ve ilk kaynağı olan toprak, onun için hem bir sığınak, hem bir tarım alanı, hem bir kullanım eşyası, hem de estetik ve anlamsal ifadeler içeren, duygularını, inançlarını, kurallarını anlatan bir sembol, bir araç haline gelmiştir. Tarihin en zengin seramik mirasına sahip olan ülkemiz ve Anadolu Yarımadası bu bakımdan dünyada eşsiz bir yer edinmektedir.

“Anadolu Seramik Sanatı” incelendiğinde Çatalhöyük kazılarında ortaya çıkarılan Geç Neolitik Döneme ait (M.Ö. 7-5 binler) eserlerin son derece başarılı ve özgün seramikler oldukları görülür. Kalkolitik döneme ait (M.Ö. 5 binler) Hacılar kazılarında ortaya çıkarılan zengin bezemeli ve süslü vazolar ve kaplar da o zamanın dünyasında seramik yapımının önemli ilerlemeler kaydettiğini göstermektedir.

Ancak Kalkolitik Dönemin sonlarına doğru (M.Ö. 3 binlerin ortalarında) “Anadolu Çömlekçiliği” bir gerileme sürecine girmiş ve Hattilerle birlikte yeniden canlanmaya başlamıştır. (M.Ö. 2500 - 2000) Bu dönemde Hattiler madeni kapları taklit ederek teknik ve biçim açısından özgün eserler ortaya koymuşlardır. Akabinde Hatti-Hitit Beylikler Döneminde (M.Ö. 2000- 1700) bu teknik ve şekillendirme yöntemleri en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

“Hatti-Hitit Beylikler Dönemi seramiklerinin genel özelliği “monokrom” yani tek renkli seramikler olmalarıdır. Genel biçimleri ve şekilleri itibariyle çok farklılık göstermezler. Genellikle perdahlı ve ayna gibi parlak aklıdır.¹ Perdahlama işlemi onlara madeni bir görünüm kazandırmıştır. Renklerde genellikle devetüyü, kırmızı-kiremit, kırmızı-kahverengi tonlar kullanılmıştır.”²

“Bu çağın seramiklerinin başarısının ardında yatan en önemli etken çömlekçi çarkının bu dönemde yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıdır.”³ Bu dönemle birlikte sonraki dönemlerde de Hitit Seramiklerinin başlıca yapım ve üretim yöntemi çömlekçi çarkı olacaktır.

Bu dönemde ayrıca Anadolu’ya ticaret için gelen Asur tüccarlarının buraya Mezopotamya etkilerini getirmesi, dönem seramiklerinin ve Anadolu Çömlekçiliğinin gelişmesi açısından önemli rol oynamıştır. İleride “Hitit Sanatı” olarak adlandırılacak büyük ve yeni bir sanatın başlangıç temellerinin bu dönemde atıldığı söylenebilir.

¹ Açıkı: (Astar) Seramik bünyenin dış yüzeyini kaplayan ince kil tabakasıdır.

² Özgüç, 2002: 449

³ A. M. Müzesi Yayınları, 2005: 89

“Hititler ise Hatti-Hitit Beylikler Dönemindeki teknik ve biçimsel seramik yapım başarısını belirli bir oranda geliştirerek özellikle Eski Krallık Çağını kapsayan dönemde sürdürmüşlerdir.”⁴ Hatti-Hitit Beylikler Döneminden gelen temel bilgi ve biçimleri kimi yerde aynen kimi yerde de farklılıklar ve özgün biçimler ekleyerek devam ettirmişlerdir. Dolayısıyla temelde birçok benzerliklerin görülmesi tabidir. Bu benzerlikler Asur Ticaret Kolonileri Çağına kadar uzanmaktadır. Bu benzerlikleri formlar bazında kısaca özetlemek gerekirse;

1. “Hatti-Hitit Beylikler Döneminde klasik biçimine kavuşmuş olan gaga ağızlı testiler; Bu testiler aslen Eski Tunç Çağına kadar dayanmaktadır. Hatti-Hitit Beyliklerinden sonra Hititler de kendi dönemlerinde gaga ağızlı bu formları devam ettirmişler, yaygın olarak kullanmışlar ve kimi noktalarda bu testilere yeni yorumlar getirmişlerdir.
2. Hatti-Hitit Beylikler Döneminden bildiğimiz ritonlar; Ritonlar genellikle boğa, aslan, keçi gibi hayvan başları tasvirleri ile oluşan üst kısmı hayvan başlı seramik yapımlardır. Ağırlıklı olarak ritüel amaçlarla kullanılırlar. Hititler bu hayvan heykelcikli formları devam ettirmişler ve bu türde çok sayıda eser vermişlerdir. Hitit Seramik eserler portföyünün önemli bir kısmını ritonlar teşkil etmektedir.
3. Hatti-Hitit Beylikler döneminden bildiğimiz insan ve hayvan kabartma tasvirli bezeme kaplar; Bu kaplar önemli tören ya da toplantıları tasvir ederler. Bu kaplarda çoğunlukla düğün teması ya da bahar kutlamaları gibi önemli olaylar anlatılmıştır. Hititlerde de bu tür kapların yapısına devam edilmiş en nadide ve en değerli eserler bu tür kaplarda ortaya konulmuştur.”⁵

---

⁴ Umurtak 2004: 49

⁵ Akurgal, 2003 s. 144

3.1. HİTİT SERAMİK TESTİLERİ

Hitit seramik kaplarının önemli bir kısmını testi formları teşkil etmektedir. Testiler farklı ebatlarda ve biçimlerde üretilmişlerdir. Kullanım amaçlarına göre farklılık gösterirler.

Hitit seramiklerinde en çok kullanılan ağız yapı formu olan gaga ağız biçimi testilerde sıkça uygulanmıştır. “Çömlekçi çarkının keşfi ve seramik sanatındaki ilerlemeler neticesinde gaga ağızlı testiler M.Ö. II. binde Anadolu Seramik Repertuarında sıkça karşımıza çıkan seramiklerdir.”¹

Gaga ağız biçimi geniş ağızlı, dar ağızlı veya sivri yapılı olarak testilere uygulanmıştır. Bu biçimler kullanılırken gaga ağız biçiminin testiye uygunluğuna dikkat gösterilmiştir. Kimi testilerde gaga ağız dar ve kısa bırakılırken kimi testilerde ise daha ince ve uzun yerleştirilmiştir.

Gaga ağız şekli, emziklerde emzik ucu başına gaga biçimi verilerek yapılmış, oluklu akıtacaklı testilerde ise oluğun iç kısmı içinden sıvı akabilecek derinlikte oval yapılı bırakılarak, oluğun dış yapısı gaga biçiminde şekillendirilmiştir. Akıtacağıın bütününe gaga ağız şekli verilmiştir. “Alacahöyük’te rastlanan gaga ağızlı testiler diğer bölgelerdeki buluntulara nazaran daha ince yapılı, uzun gövdeli ve yüksek ayaklıdır.”²

Görüntü 9. 1: Gaga ağızlı testilerden bazı örnekler. Kültepe. 2: Çifte gaga ağızlı testi. Achemhöyük. Anadolu Medeniyetleri Müzesi. 3: Gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Kültepe

¹ Kulakoğlu 1997, s.48

² Darga A.M. 1992,

Görüntü 10. Gaga ağızlı testi örnekleri II. 4: Gaga ağızlı, dar ince ayaklı testi. Pişmiş toprak. Çorum Müzesi. 5: Dik gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Çorum Müzesi. 6: Gaga ağızlı testi. Pişmiş Toprak. Boğazköy. İstanbul Şark Eserleri Müzesi.

Görüntü 11. Gaga ağızlı testi örnekleri III. 1: Gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Kültepe. Anadolu Medeniyetleri Müzesi. 2: Yatık gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Çorum Müzesi. 3: Gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Alacahöyük Müzesi. Çorum 4: Kulp baş kısmı hayvan başı şeklinde gaga ağızlı testi 5: Gaga ağızlı testi. 6: Gaga ağızlı testi. Pişmiş toprak. Amasya.

Gaga ağızlı testilerin kiminde bezemeler ve yivler dikkat çekmektedir. Bu tür testiler genelde oluk gaga ağızlı, kısa geniş boyunlu, kesik konik gövdeli, omurgalı, karınlı ve halka dipli testilerdir. “Bunların boyun ve gövdeleri yivlerle bezenmiş olanların üzerlerinde yuvarlak düğme biçimli bezekler bulunmaktadır.”³

Ağız kenarlarından omuz hizasında dikey yerleştirilmiş tek ana kulpları ve yanlardan eklenmiş iki adet üçgen yapılı tutamakları bulunur. Hamurları genelde devetüyü rengindedir. Kapların bütünü açık kahverengi astarlıdır. Göğüs hizasında kazıma yivler ve zikzaklarla süslenmişlerdir. Ön cephelerinde iki adet küçük memecik bulunur.

Bu testiler geniş çeperli ve diğer testilere nazaran daha kalın cidarlı yapımlardır. Bezeme işlemi yüzeye hem boyalarla yapılmış hem de kazımalar şeklinde uygulanmıştır. Genelde yatay dalgalı çizgilerle birlikte yatay ve dikey keskin çizgiler kullanılarak bezeme yapılmıştır.

Görüntü 12. Bezemeli gaga ağızlı testiler. 1: Gaga ağızlı desti⁴. Pişmiş Toprak. Kayseri Müzesi.
2: Gaga ağızlı zikzak bezemeli desti. Pişmiş toprak. Kültepe.

Testilerde ağız kısmında gaga ağız biçiminin dışında kullanılan bir diğer biçim ise yonca şeklindedir. Yonca ağızlı testiler üç ya da dört yapraklı ve ağız kısımlarından omurgalarına dikey yerleştirilmiş tek kulplu formlardır. Bu tür testiler aynı zamanda Hitit ölü gömme geleneğine göre mezarlıklarda ölüyle birlikte konulan kapların başında gelmektedirler. Farklı boylarda üretilmişlerdir. Perdahlı ve parlak ağızlıdır. Yükseklikleri genellikle 30 cm’yi geçmez ve göbeksiz formlardır.

³ Yıldız 2001, s.40

⁴ “Desti”, testi anlamında kullanılmıştır.

Görüntü 13. Çeşitli yonca ağızlı testilerden örnekler.

Testiler sadece günlük kullanım amacıyla değil aynı zamanda törenlerde ve ayinlerde tören amaçlıda kullanılmışlardır. Bu tür testiler “Libasyon” yani törenlerde kullanılan özel amaçla üretilmiş testilerdir. Gaga ağızlıdır. Bu testiler Hitit Seramik Sanatında kabartmalı kült vazolarla birlikte en karakteristik ve en başarılı yapıları teşkil ederler. Libasyon testiler günlük kullanım amacıyla üretilmiş diğer gaga ağızlı testilere nazaran çok daha zarif, estetik nitelikli, daha yüksek ve ince yapılı formlardır. Bu testilerin en nadide örnekleri başta Boğazköy (Hattuşa) olmak üzere Çorum yöresinde ve İnandık, Eskiyaşar gibi merkezlerde ortaya çıkarılmışlardır. Çoğu Hitit seramiği gibi monokrom yani tek renklidirler. Genelde toprak kırmızısı, kiremit tonları ve açık kahve tonlarda astarlıdır. Gaga ağız yapıları baş kısımlarından ağız ucuna kadar üçgenimsi bir şekilde daralır ve yukarıda dikey olarak birleşir. Formlar gövdenin hemen altından ani bir kavisle daralan yapıda dibe doğru yönelirler. Taban çapları genelde dar bırakılmıştır. Halka diplidirler.

Görüntü 14. Farklı bölgelerde çıkarılmış gaga ağızlı libasyon testilerden örnekler.

Geleneksel biçimli testiler ise bugün hâlâ Anadolu’da kullanıla gelen testi biçimlerinin atalarını teşkil eden yapılardır. Günlük kullanım amacıyla üretilmişlerdir. Hamurları toprak kırmızısı veya krem tonlarındadır. Hemen hepsi çarkta şekillendirilmişlerdir. Çoğunlukla iyi işlenmemiş ve yeterince sıkıştırılmamışlardır. Bunun yanında daha ince cidarlı⁵ ve özenli örnekleri de mevcuttur. Yanarlar⁶ kazılarında elde edilen testilerin de Hitit kaplarında uygulanan temel perdah-astar işlemlerine tabi tutuldukları tespit edilmiştir.

“Yanarlar seramiklerinde de Hitit seramiklerinin genelinde olduğu gibi şekillendirme işlemi bittikten sonra kabı daha da güzelleştirmek amacıyla astar, perdah, boya-banyo ve nemliyken düzeltme yöntemleri kullanılmıştır.”⁷

Testiler genellikle astarlıdır ancak bunlarda kullanılan astarlar libasyon testilerde olduğu kadar özenli ve parlak değildirler. Toprak kırmızısından koyu tonlara ya da açık sarımtırak kahverengi tonlara kadar çok çeşitli renklerde astarlar kullanılmıştır. Genellikle tek kulpludurlar ve kulplar boyundan ana gövdeye dikey olarak yerleştirilmişlerdir.

Görüntü 15. Çeşitli geleneksel biçimli testi örnekleri. Çorum Müzesi.

⁵ Cidar; Seramik parçanın et kalınlığını ifade etmektedir.

⁶ Afyon ili İncehisar ilçesi yakınlarında bulunan Yanarlar mahallesinde çok sayıda Hitit seramikleri ortaya çıkarılmıştır.

⁷ Kültepe, 1998, s.60

3.2. İĞ BİÇİMLİ HİTİT SERAMİK TESTİLERİ

Hitit seramikleri içerisinde ince uzun yapıları ile dikkat çeken ve “Spindlebottles” yani “iğ biçimli testi” olarak tanımlanan testi türleri farklı biçimsel özellikleri ile diğer testi formlarında ayrılmaktadırlar. Yeni Krallık Dönemine (Hitit İmparatorluk Çağı) tarihlenen bu kaplar aynı zamanda bu çağın yeni ve özgün formları olarak kabul görmektedirler.

İğ biçimli testiler ismini iğe benzemelerinden dolayı almışlardır. “İğ” (kirmen) bugün hâlâ Anadolu’nun bazı yörelerinde iplik eğirmek için kullanılmakta olan genellikle ahşaptan mamul ortası şişkin, iki ucu sivri ve bunlardan biri çoğu kez çengelli araç”¹ olarak tanımlanmaktadır.

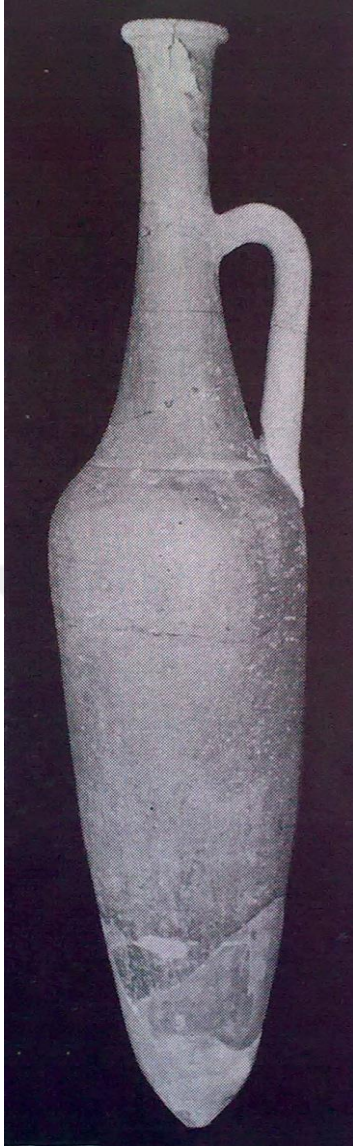
Görüntü 16. Çeşitli iğ örnekleri²

İğ testi örnekleri Boğazköy, Maşathöyük, Alacahöyük ve Eskişehir ’da yapılan kazılar sonucu ortaya çıkarılmışlardır.

Genel biçimleri itibariyle boyları 1 metreye varabilen ince, yüksek yapılı, yumurta gövdeli (kavisli), sivri dipli ve uzun silindirik boyunlu formlardır. Farklı bölgelerde çıkarılan iğ testilerin boyları değişkenlik göstermektedir. Genellikle kendi hamur renginde astarlanmış ve yüzeyleri mat kaplıdır. Hamur rengi devetüyü tonlarda olanların yanında kırmızı-kiremit ve kırmızı tonlarda olanları da mevcuttur.

¹ <http://tr.dictionarist.com>

² wowturkey.com

Görüntü 17. İğ biçimli testi.
Maşathöyük.³ Anadolu
Medeniyetleri Müzesi. Ankara.

Maşat höyükte elde edilen örnekler hakkında Özgüç (1982: 25) Bu kapların saray depolarında en çok stok edilen kaplar olduğunu, uzun boyunlu, uzun yumurta gövdeli, sivri dipli ve ağız kenarları kalınlaştırılarak dışa taşırılmış bu kapların, kulplarının ise yuvarlak kesitli olarak boyundan omuza yerleştirildikleri belirtmektedir. Kaplar çoğunlukla kendi hamur renginde olup içlerinde astarlı olanları da vardır.

Maşathöyük iğ testilerinden birine (soldaki görsel) ilişkin detaylar ise şu şekildedir.

“Genişliği 29 cm. yüksekliği 1.29 m. Boz hamurlu, kum taneli, astarlı, perdahlı, çok uzun ince boyunlu, uzun fakat dar gövdeli, sivri dipli, yuvarlak omuzlu, kesiti oval kulpu boynunun ortasından omuza bağlanmış. III. Kat sarayında büyük küplerin ve bullelerin yanında bulunmuştur. Tam benzerleri Boğazköy’de J/19 da (Boğazköy V. Funde aus den Grabungen 1970 Bittel ,K.) ve Alacahöyük’te keşif edilmiştir. (Alacahöyük 51/2 1947 pl.36) Hepsinin ağız kenarları kalın bir şerit halinde kalınlaştırılmıştır.”⁴

İğ testinin hamuru içerisinde iri kum tanelerinin katılması yapıyı sağlamlaştırmak için başvurulan bir yöntemdir. Yüksek ebatlı formların dayanımını arttırmak ve deformasyonunu en aza indirmek için hamurları içerisine iri kum taneleri katılarak yapının mukavemetinin artırılması amaçlanmıştır.

Bugün bu yöntem aynı şekilde uygulanmaktadır. Seramikçiler tarafından büyük ebatlı ya da yüksek formların yapımında, hamurunda şamot⁵ bulunan killer tercih edilmektedir.

³ Özgüç T. ”Maşathöyük ve çevresindeki araştırmalar” 1971.

⁴ Özgüç T, Aynı adlı Kazı Raporundan.

⁵ Şamot: Pişmiş seramik parçaları

Görüntü 18. 1: İğ testi⁶. Boğazköy. Boğazköy Müzesi. 2: İğ testi⁷. Boğazköy.

Boğazköy ve Alacahöyük'te çıkarılan testiler Maşathöyük testilerine göre daha kalın hamurludurlar. Bu testiler de ince uzun yapılı, tek kulplu ve sivri dipli testi örneklerindendirler.

Bu tür testilere Eski Krallık Döneminde de rastlanmaktadır ancak bu testi formunun Yeni Krallık Döneminin yeni ve özgün bir biçimi sayılmasında bu dönem testilerinin önceki dönem testilerinden belirli noktalarda ayrılımları yatmaktadır.

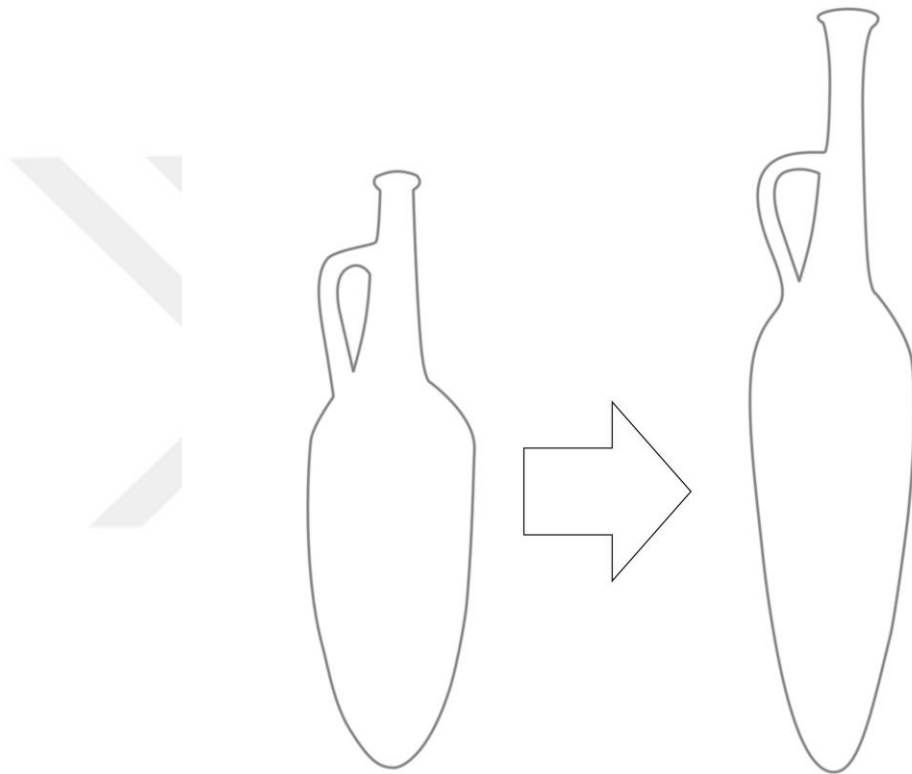
Bu farklılıklar genel biçimde hatların biraz daha yumuşaması ve gövde çeperinin daha daraltılıp, dip kısmının daha sivrileştirilerek, daha ince yapılı formların oluşturulması şeklindedir.

⁶ Darga, A.M. 1992 s.217

⁷ Bittel K. Boğazköy kazı raporu. "Funde ausden Grabungen 1970-1971"

“ Önceki örneklerde dipler yuvarlak, boyun omuzdan belirgin ve keskin bir hatla ayrılırken, sonraları testi dipleri sivrileşmiştir. Boyun ve omuz arasındaki dönüş kısmında belirgin bir yumuşama görülür. Kap ağzını sağlamlaştıran dudak önceleri dar ve dışardan bakıldığında yuvarlak kesitli iken, gelişimi boyunca dudak kısmı giderek genişlemiş ve yassılaştırmıştır. Büyük İmparatorluk Döneminin sonlarına doğru dudak, ağız içinden belirgin bir kabarıklıkla ayrılır. Kulp kesitine bakıldığında da yuvarlak kesitten oval kesite doğru giden bir değişim görülür.”⁸

ESKİ KRALLIK DÖNEMİ

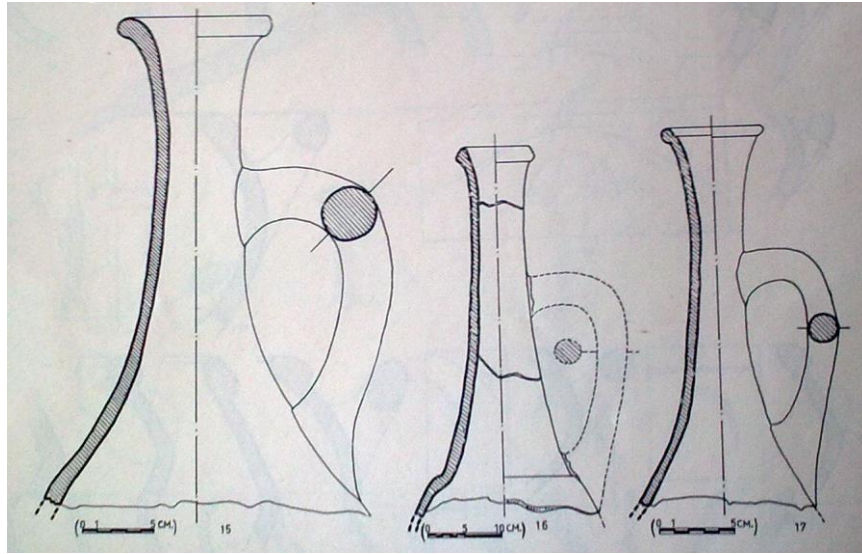
- Omuz ve boyun arasındaki geçiş belirgin
- Dip kısmı yuvarlak
- Ağız yuvarlak kesitli

YENİ KRALLIK DÖNEMİ (İğ Testi)

- Omuz ve boyun arasındaki geçiş yumuşak
- Dip kısmı sivri
- Ağız yassı kesitli ve dışa doğru genişler vaziyette
- Boyun kısmı daha uzun

Görüntü 19. İğ biçimli testilerdeki değişimi gösterir şema.

⁸ Karpe 2002 : 503

Görüntü 20. Testilerin boyun kesitini gösterir teknik çizimler⁹

Bu testi formlarının zamanla biçimsel değişime uğramalarının nedenleri farklı noktalara bağlanabilir. Bu kaplar uzun boyunlu ve silindirik yapıları ile sıvıların saklanması ve taşınması açısından ergonomik kaplardır. İnce yapıları ile az yer kaplarlar. Bu sayede depo edilmeleri veya gemilerle nakledilmeleri esnasında az bir alana çok sayıda testi sığdırmak mümkündür. Bu nedenle bu kaplardaki biçimsel değişimin bir nedeni de onları daha ergonomik hale getirmek olabilir.

Görüntü 21. Eskiyaşar kazı alanında çıkarılmış bir iç testi¹⁰.

Ayrıca yüksek yapıları itibariyle de içlerine çok miktarda sıvı alabilirler. Uzun boyunlu, dar çaplı, yuvarlak ağız kısımları ile kolay ve kontrollü döküm sağlanabilir. Ağız kısımları tapalarla kapatılmaktadır.

Ağız kısmının dar olması aynı zamanda testinin içine hava almasını zorlaştırarak içindeki mamulün bozulmasını da geciktirmektedir.

Bu testilerde yağ, şarap gibi sıvıların saklandığı ve bu tür maddelerin nakledilmesinde kullanıldıkları düşünülmektedir. Eker (Y.L.T.¹¹ 2009) bu tür kapların gerektiğinde bira mayalamak içinde kullanıldığı bilgisini içeren çivi yazılı metinler bulunduğunu aktarmıştır. Bir diğer görüş ise bu tür kapların uzun yol ticaretinde hoş kokulu ve değerli yağların taşınmasında kullanıldıkları yönündedir.

⁹ Özgüç, T. Maşathöyük II “Boğazköy’ün Doğusunda Bir Hitit Merkezi”

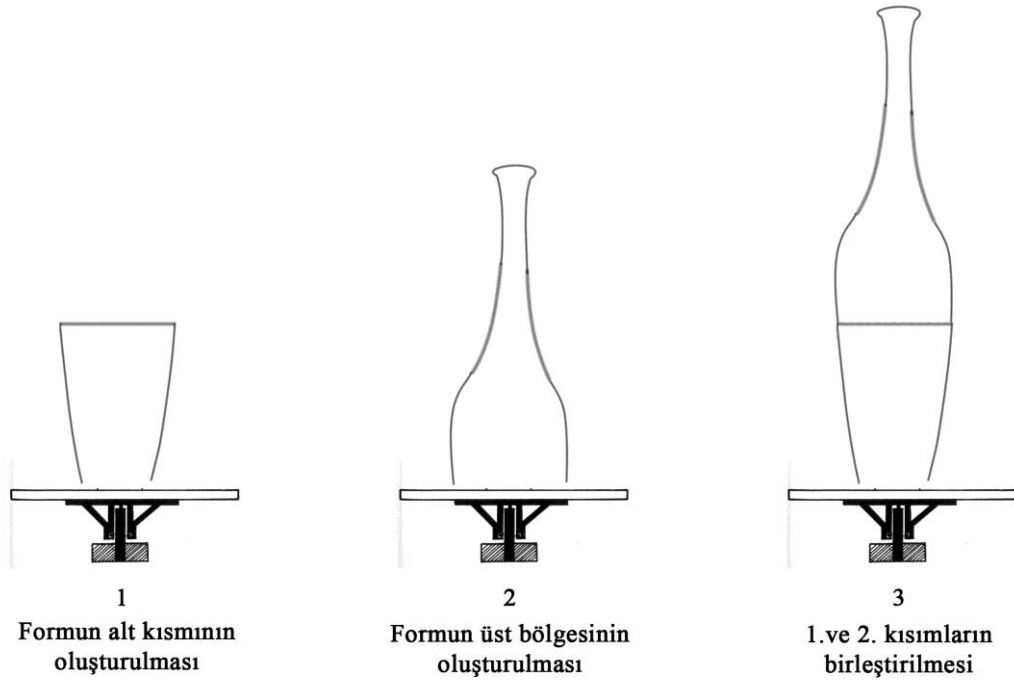
¹⁰ Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu Raporu, 2010

¹¹ Y.L.T. Yüksek Lisans Tezi

Biçim açısından karakteristik Orta Anadolu kaplarından farklılık gösteren bu ince ve yüksek yapılı formların Mezopotamya'dan tüccarlar aracılığıyla Anadolu'ya geldikleri sanılmaktadır. Daha sonraları ise bu kapların Anadolu'daki çömlekçi ustaları tarafından taklit edilerek üretilmeye başlandıkları kabul görmektedir.

“Boğazköy ve Maşathöyük gibi merkezlerde ele geçen örnekler, bu kapların Hititler tarafından benimsenerek, yerli atölyelerde de üretildiğini göstermiştir.”¹²

Bu testilerde diğer Hitit seramiklerinin çoğunluğunda olduğu gibi çömlekçi tornasında üretilmişlerdir. Ancak boylarının yüksekliği itibariyle bu tür formların tek parça halinde tornada üretilmeleri oldukça güçtür. Bu durum bu tür kapların çark üzerinde şeritler halinde üst üste ekleme yöntemi ile yükseltilecek oluşturuldukları veya iki farklı çarkta şekillendirilmiş kısımların tek çark üzerinde birleştirilerek meydana getirildikleri düşüncesini güçlendirmektedir.

Görüntü 22. Yüksek yapılı testilerin üretim şeklini gösterir şema.

¹² Umurtak 2004 :49

3.3. ANADOLU KÜLTÜRÜ VE HITİT MEDENİYETİNDEN ETKİLENEN ÖNCÜ ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATÇILARI

Binlerce yıllık kültürel mirasıyla Anadolu yıllar boyunca birçok Çağdaş Türk Sanatçısının esinlenme kaynağı olmuş ve bugünde olmaya devam etmektedir. Sanatçının içinde yaşadığı coğrafyanın tarihi ve kültürel mirasından ayrı kalması düşünülemez. Bu anlamda diğer sanat kollarında olduğu gibi birçok Çağdaş Türk Seramik Sanatçımız da bu kültürel mirastan kendi paylarına düşeni almışlar, kendi duyguları, kendi birikimleri, kendi üslup ve yaklaşımlarıyla özgün seramik eserler ortaya koymuşlardır.

“Köklü Anadolu kültürünün temellendirdiği günümüz Çağdaş Türk Seramik Sanatı özgün yorumları ile eserler ortaya koyan Çağdaş Seramik Sanatçıları tarafından şekillendirilmeye devam etmektedir.”¹

İşte bu kadim Anadolu Tarihinin önemli bir kimliği ise Hititlerdir. Yaklaşık 500 yıl Anadolu topraklarında hüküm süren, kendilerinden önceki Anadolu Halkları ile özdeşleşerek Anadolu’da önemli bir siyasi ve kültürel varlık kazanan Hititler, günümüz Çağdaş Seramik Sanatına ışık tutan ve ülkemizdeki bugünkü Çağdaş Seramik Sanatının doğması ve gelişmesinde çok önemli katkılar sağlayan; Sadi DİREN, Hakkı İZZET, Attila GALATALI, Hamiye ÇOLAKOĞLU ve Erdinç BAKLA gibi önemli isimlerin sanatsal ifadelerinde birer esin kaynağı olmuşlardır.

Hititlerden esinlenen her bir sanatçı bunu farklı yollarla ve farklı tarzlarla çalışmalarına yansıtmıştır. Hitit kültürünün ve sanatsal biçimlerinin sanatçıda uyandırdığı fikir onun birikimi ve duygu durumu ile önce çizgiye dönüşür. Sonrasında bu çizgiler bazen bir yüzeyde duvar panosu uygulaması olarak bazense bir forma ya da heykele bürünmüş olarak şekillenir. Hitit Kültüründen ve Hitit Sanatından çizgiler taşıyan heykeller, formlar, panolar, iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmalar bu isimlerin ellerinde özgün ve yetkin biçimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her sanatçı etkilendiği Hitit Kültürel Mirasını kendi plastik dili ve üslubunu kullanarak, kendine has teknik ve yöntemlerle çalışmalarına yansıtmış, böylece Hitit Medeniyetinden izler taşıyan bu çalışmalar bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatı içerisinde etkin, yetkin ve özgün birer eser olma niteliği kazanmışlardır.

Bu seramik eserler Anadolu Kültürü ve Hititlerden izler taşıdığı için aynı zamanda Anadolu Kültürel Mirasını bizlere aktaran birer köprü görevini de görmektedirler. Böylece Çağdaş Seramik Sanatının bu nadide örnekleri izleyicilere çağdaş sanat ve anlayışının başarılı yorumlarıyla biçimlenmiş estetik seramik eserlerin hazzını yaşatırken aynı zamanda köklü Anadolu tarihimizi de anlama ve izleme imkânı sunmaktadırlar.

¹ Erman D.O. “Cumhuriyet sonrası Türk Seramik Sanatının çağdaşlaşma süreci” s.90

Görüntü 23. Hakkı İzzet (1961)²

Türkiye’de Çağdaş Türk Seramik Sanatının doğuşu ve gelişimi sürecinde akla ilk gelen isimlerin başında yer alan Hakkı İzzet, Anadolu kökenli seramik uygulamaları ile o dönemde özgün eserler meydana getiren önemli bir Çağdaş Türk Seramik Sanatçısıdır.

1909’da İstanbul’da doğan sanatçı, yükseköğrenimini Almanya’da tamamlamış ve 1933’te Türkiye’ye dönmüştür. Ülkesine döndükten sonra çeşitli kurumlarda görev almasına müteakip “İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulunda”³ seramik atölyesi müdürlüğüne atanmıştır. Bu okuldaki görevine uzun yıllar devam eden İzzet, bunun yanında Türkiye’de seramik alanında diğer atölye ve imkânların hazırlanmasında ve kurulmasında önemli katkılar sağlamıştır.

“Hakkı İzzet, o yıllarda İstanbul Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulu seramik atölyesi müdürü olarak görev yapmaktadır. Sanayi dallarında çalışacak seramikçileri yetiştirmek amacıyla açılan bu okulda uzun seneler hizmet etmiştir. Ayrıca Hakkı İzzet’in Ankara Kimya Sanat Enstitüsü seramik Atölyesinin de kurucusu olduğu bilinmektedir. Bu atölyede birçok kişiye malzeme ve fırın olanaklarından karşılıksız çalışma olanağı sunması pek çok gencin bu alana yönelmesinde etkili olmuştur.”⁴

Bugünkü Çağdaş Türk Seramik Sanatının ilk ve en önemli mihenk taşlarından biri olarak kabul edilen Hakkı İzzet, Anadolu Kültürü ve Hitit Medeniyetinden etkilenerek eserler ortaya koyan, içinde bulunduğu zengin Anadolu tarihinden aldığı izlenimleri ve etkileri çalışmalarında yansıtan ve bu alanda öncülük teşkil eden en önemli isimlerin başında gelmektedir.

“Özellikle hayvan biçimli kaplar üzerinde çalışan Hakkı İzzet Hitit Sanatından izler taşıyan ürünler vermiştir.”⁵

“Hakkı İzzet seramiklerinin esin kaynağı Anadolu kültüründendir. İzzet, Hitit eserlerini inceleyecek ve sanatını bu temel üzerinde zenginleştirecektir. Özellikle hayvan biçimli kaplar üzerinde çalışılan ve koyun, manda ve kuş figürleri tercih edilen bu kaplarda, soyut ve yalın bir biçim anlayışına ulaşılmıştır.

² Erdinç Bakla koleksiyonu

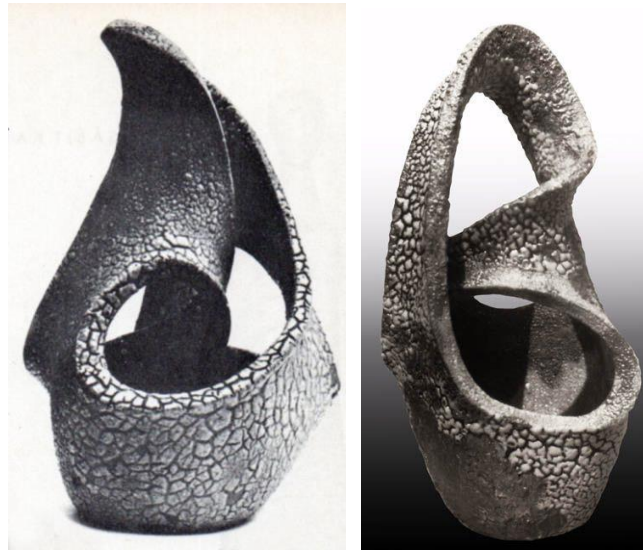
³ Bugünkü Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

⁴ Giray, 1998 s.26

⁵ Giray K. “Çağdaş Türk Seramik Sanatı ve Öncü Ustaları” (2010)

"Osmanlı çini motifini örnek alarak yaptığı birkaç vazodan başka, Hakkı İzzet'in hemen hemen bütün eserleri, Eti Sanatından esintiler gösteriyor. Gerek seramikte gerek taş üstünde Eti Sanatının çizgilerinin sadeliği, şekillerinin stilizasyonu ve gücü çağdaş heykelticiliğe çok yakındır"⁶

İzzet, Anadolu çizgilerini ve kültürünü yansıtan sanatsal seramik uygulamalarının yanında endüstriyel seramik alanında da çalışmıştır. Endüstriyel – fonksiyonel- amaçlı ürettiği birçok seramik Türkiye’de o dönemde önemli ses getirmiştir. Bu seramikler seramik endüstrisinin Türkiye’de gelişmesinde önemli bir paya sahip kısmen sade kısmen dekorlu seramik kaplardır. Türk seramik sanatının ve endüstrisinin temellerinin atılmasında eşsiz katkılar sağlayan sanatçı 1977’de İstanbul’da hayata veda etmiştir.

1-2⁷3-4⁸

Görüntü 24. Hakkı İzzet’e ait bazı eserler.

⁶ Bülent Ecevit (1953)

⁷ Hakkı İzzet’e ait 1931 yılında yapılmış madalyon I ve madalyon II adlı eserler

⁸ www.pinterest.com

Görüntü 25. Prof. Sadi Rıfat
Diren

Hitit kültüründen izler taşıyan eserler veren bir diğer öncü Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı; Sadi Diren'dir. Cumhuriyet tarihinin yaşayan tek seramik sanatçısıdır. 1927 de İstanbul'da doğan sanatçı 1952 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Bölümünü bitirmiş ve İlk sergisini 1953 yılında İstanbul'da Maya Sanat galerisinde açmıştır.

Sadi Diren biçimlerindeki sadelik, renkleri ölçülü kullanması, kili biçimlendirmedeki plastik anlayışı ve sır tekniğindeki ustalığı ile seramik sanatında yeni bir anlayışın oluşmasını sağlamış, bu anlamda kendinden sonra gelen birçok seramik sanatçısına rehberlik etmiştir. Çalışmalarında Anadolu kültürü ve Hitit izleri öne çıkmaktadır.

“Biçimlerde sadelik, yüzeylerde süslemenin ön planda uygulandığı yapıtları, 1960-1963 arası seramikte ‘ilk duvar resimleri’ dönemi olarak adlandırılabilir. Özgün ve çeşitli sır tekniklerine ait buluşları, onun bu dönemlerinin yapıtlarında görülmektedir. Sanatının temelinde eski ve köklü Anadolu Kültürü bulunur. Sırlı, sırsız seramikte, figürde, bronz heykellerinde hep Anadolu’yu görmek mümkündür”⁹

Sadi Diren Anadolu kültürüne olan bağlılığını ve eserindeki Anadolu Kültürlerine ait öğeleri kullanmaya olan yönelimini şöyle ifade etmektedir;

“Geleneksel Türk seramiğine çok bağlıyım. Bütün Anadolu bu iş için baştan aşağı köprüdür. Çeşitli medeniyetlerin geçtiği bir köprü. O bakımdan zaten bir başlangıç noktası vardır. Herhangi bir şey, orada konunun her türlü var. İdoller, mitler, semboller; her şey var. Bu, ben onları yaparaktan yol tuttum demek değil tabii. Onlardan esinlendim ve güncelle taşıdım. O motifleri, o idol ve mitleri seramiğimde kullandım. Taklit olarak değil, bir figür ve simge olarak kullandım. Yıllarca böyle devam etti. Bu bir yol oldu. Birçok insan benden esinlendi”¹⁰

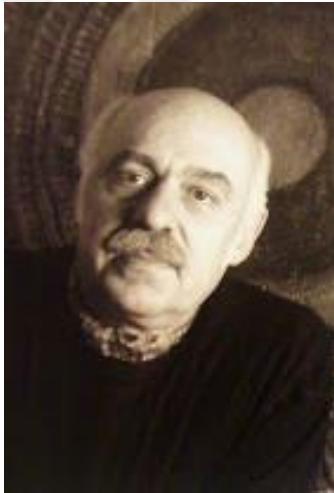
Diren'in formlarında hem biçimsel hem de içerik olarak Hitit kültürünü okuyabilmek mümkündür. Örneğin Hitit güneş kursu ve Hitit geyik figürinleri Diren'in çalışmalarında esin kaynağı olan bazı öğelerdir. Kullandığı çizgi ve biçimler onun dilinde Hitit temalarının yeni bir biçime kavuşarak aktarılmasıdır ve bunlar son derece başarılı, sade, özgün ve öncü eserlerdir.

⁹ Esin, Ufuk (Ocak 1984). "Sadi Diren ve Seramik". *Sanat Çevresi* (İstanbul) (63): 6.

¹⁰ "Prof. Dr. Sadi Diren: "Tesadüf eseri seramikçi oldum"". *Seramik Türkiye* (35): 106-112. Ocak 2010

Görüntü 26. Sadi Diren'in Hitit Kültüründen izler taşıyan eserlerinden örnekler.

Görüntü 27. Attila Galatalı
(1936)

Anadolu uygarlıklarından hareketle gerçekleştirdiği seramik duvar panoları ile tanınan bir başka Çağdaş Türk Seramik sanatçısı; Attila Galatalı'dır.

1936 da Arhavi'de doğan sanatçı Trabzon Lisesi'nde öğrenim gördüğü yıllarda resim hocası Kayhan Keskinok'un ilgi ve desteğiyle sanata yönelmiş, ancak hastalığı nedeniyle 1954'te eğitimine bir süre ara vermiştir.

1956'da yeniden sanat çalışmalarına başlayan sanatçı Bedri Rahmi Eyüpoğlu ile tanışma fırsatı yakalamış ve 1957–1959 yılları arasında Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun atölyesinde mozaik çalışmıştır.

“1960’ lı yıllarda ise İ.Hakkı Oygur ve Hakkı İzzet gibi öncü ustaların seramik kurslarına katılmış ve Türk Seramik Sanatçıları Derneğinin düzenlediği ulusal boyutlu seramik sergisinde birincilik ödülü almıştır”¹⁵

1985 yılına geldiğinde seramik üzerine kuramsal araştırmalar yapmaya yönelen sanatçı bu alanda yazılar yazmaya başlamıştır. Bu yıllarda Sanat Çevresi Dergisi'nde "Eleştirim" başlıklı ilk yazısı yayınlanmıştır. Galatalı'nın kaleme aldığı bu yazı birçok seramik sanatçısının bugünde kuram ve eleştiri modelinde önemli bir temsil niteliğindedir.

¹¹ <https://www.pinterest.com>

¹² Özel Koleksiyon

¹³ <http://www.mimarizm.com>

¹⁴ <http://www.lebriz.com>

¹⁵ <http://attilagalatali.blogspot.com>.

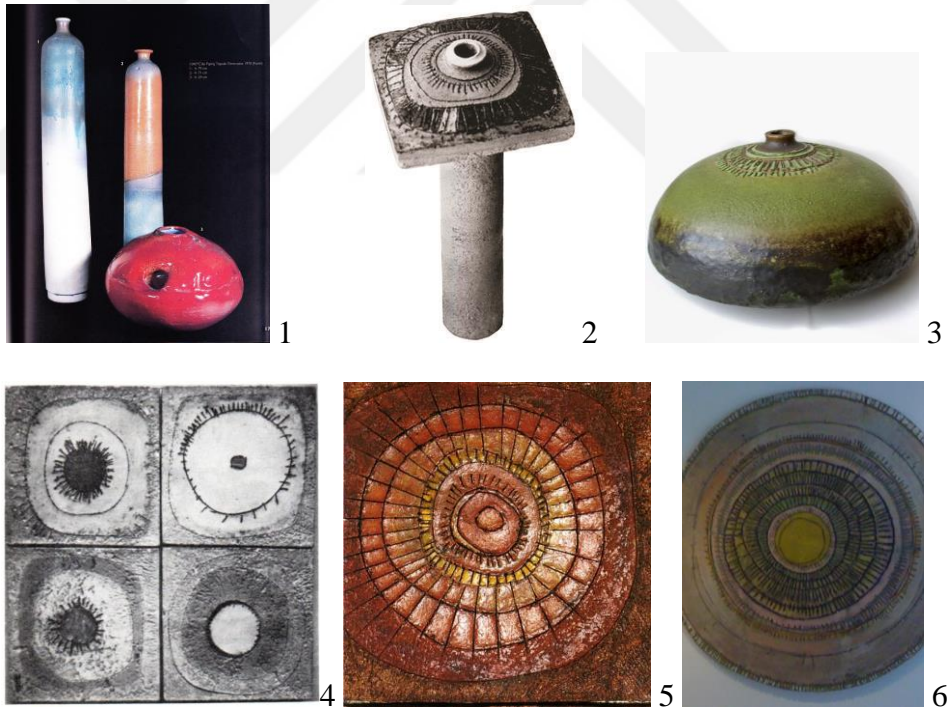

İlk dönemler figüratif seramikler çalışan Galatalı, Anadolu'daki eski uygarlıkların, özellikle de Hitit Sanatının biçim anlayışının ilgisini çekmesi üzerine 1960'ların ortalarına doğru figürden uzaklaşarak nakış ve motiflere yönelmiştir. Böylece 1968'den sonraki yapıtlarında Anadolu Uygarlıklarının biçim ve öğelerine duyduğu ilgiyle yöresel çizgiler ve desenler ağırlık kazanmaya başlamış, 1974'ten sonra ise bunlara çağdaş bir anlam ve işlev yükleyerek “*Ekoloji*” adını verdiği yapıtlarını üretmiştir.

Her fırsatta üslubunu, tarihsel sürecin ve çağdaş verilerin birlikte biçimlendirdiğini ve tamamladığını belirten Galatalı bunu;

“Benim formlarımdaki karakteristikleri, Anadolu uygarlıklarında, panolarımdakini ise Türk Çinilerinde aramak gerek.” şeklinde belirtmektedir.¹⁶

Ülkemizde 150'den fazla kurum ve kuruluşta seramik duvar panosu uygulaması bulunan, Anadolu Uygarlıkları ile yoğrulmuş bu kültürel ve tarihsel sürece¹⁷ kendi adını da yazarak Türk Seramik Sanatının gelişim evresinde önemli katkılar sağlayan Galatalı 1994'te hayata gözlerini kapamıştır.

Görüntü 28. Attila Galatalı 'ya ait çeşitli seramik eserler. 1. Form. (<http://ozguven.info>) 2. Form. Erdinç Bakla Koleksiyonu. 3. Vazo. Genco Berk Özel Koleksiyonu. 4. Pano. (1973) Edinç Bakla Özel Koleksiyonu 5. Pano. (1986) Filiz Galatalı Koleksiyonu. 6. Pano. Kızıltoprak Sanat Galerisi, Mart 2012

¹⁶ boyutpedia.com

¹⁷ Anadolu Uygarlıkları Seramiklerinin çağdaş türde yeniden yapılanması.

Görüntü 29. Prof. Hamiye Çolakoğlu

Eserlerinde Anadolu Kültüründen izler taşıyan biçimler göze çarpan bir diğer Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı; Hamiye Çolakoğlu'dur. 1933 Sürmene doğumlu olan sanatçı, 1959-1963 yılları arasında İtalya'da Floransa Devlet Seramik Okulunda eğitim görmüştür. 1965 yılında yurda dönen sanatçı kendi atölyesini açmış ve 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi seramik bölümünü kurmuştur. Sayısız çalışmaları ve gayretleri ile Çağdaş Türk Seramik Sanatına önemli katkılarda bulunan sanatçı Ocak 2015 te hayata gözlerini kapamıştır.

Çalışmalarında zıtlıkları kullanarak teknik ve biçim dilinde özgün bir çizgi yakalayan sanatçı, yüzeysel ve hacimsel uygulamalarında estetik kaygıları çok iyi çözümlenerek kavramsal ve ifadeysel yaklaşımlarını eserlerinde son derece başarılı bir tarzda aktarmıştır.

“Çolakoğlu'nun yapıtlarında, hem duvar panolarında hem de seramik heykellerinde iki temel öge dikkati çeker. Bunlardan ilki malzeme üzerindeki etkin hâkimiyeti; kili biçimlendirme, sırlama ve fırınlamadaki becerisi. İkincisi ise, zıtlıkları sunumundaki estetik yetkinliğidir.”¹⁸

Merhaba Dostum

Ben Anadolu'yum, Elif'in kağnisında
Edirne'den Ardahan'a
Ben rüzgarım...
Sevgi taşıyım mor dağların ötesinden
Bir sana, bir ona...
Bulut olurum, yağmur olurum avuçlarında
Bereket olurum topraklarında Anadolu'nun
Ben Ana tanrıçayım
Ben ana, ben asker, ben ırgat...
Ama gördüğün tüm güzellikte varım.
Sen olurum yüreğinde korkusuz
Destanlar yazılır adıma çağlar boyu söylenen
Çoğalırım sevginde, biz oluruz barış dolu
Evet dostum, sen, ben, o, biz Anadolu'yuz.
Atatürk'ün inandığı Dünya'nın tanıdığı
Ben Türk kadınıyım
Ben Anadolu'yum.

Hamiye Çolakoğlu

“Çolakoğlu seramik panolarını biçimsel ve uygulama açısından ortaya koyuşuyla, temelde beceri ve ustalık yönünden sanatçı niteliğini fazlasıyla göstermektedir.”¹⁹

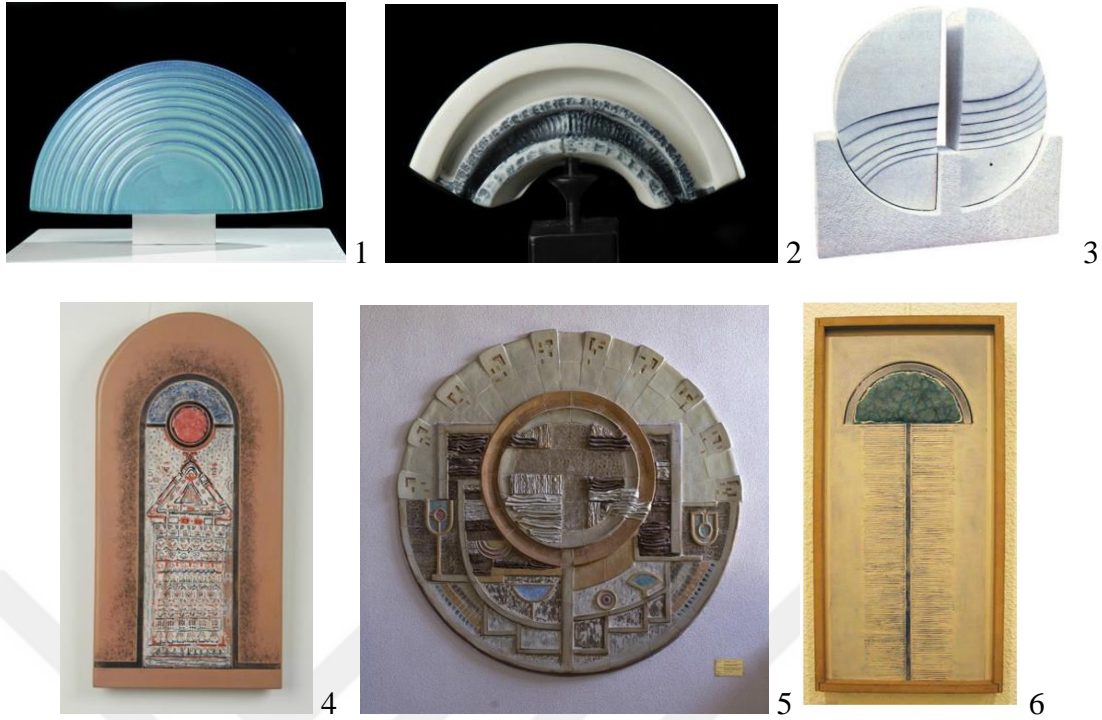
Çolakoğlu da içinde yaşadığı derin tarihi ve kültürel dokusu ile Anadolu topraklarının kültürel birikiminden kendini ayrı tutamamış pano ,panel ve formlarında bu temayı yansıtmıştır.

Çolakoğlu, Anadolu'nun kendi duygularında ve iç dünyasında yarattığı etkileri şu mısralarla (solda) dile getirmektedir.²⁰

¹⁸ Uludağ, K. “Sanatçı, Eğitimci ve İnsan Olarak Hamiye Çolakoğlu” (1998)

¹⁹ Erinç, S. 1990: 5

²⁰ Seramik Türkiye 2015: 93

Görüntü 30. Hamiye Çolakoğlu eserlerinden örnekler. 1. Form, 2. Form, 4. Panel, 5. Pano (Hamiye Çolakoğlu resmi kişisel sitesi) 3. Form ve 6. Panel "Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu" Çanakkale Seramik Sanat Yayınları (1998)

Görüntü 31. Prof. Erdiñ Bakla

Anadolu Uygarlıklarına özgü çalışmalar ortaya koyan bir diğerk Çağdaş Türk Seramik Sanatçısı ise Erdiñ Bakla'dır. 1939 yılında Erzurum'da doğan sanatçı seramik eğitimini 1958–1962 yılları arasında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda Hakkı İzzet'in öğrencisi olarak yapmıştır.²¹ Sanatçı eserlerinde seramik kilinin yanında mermer ve metal gibi diğerk malzemeleri de kullanmaktadır.

Seramik yaşamı boyunca çeşitli dönemlerde farklı kültürlerin izlerini yansıtan sanatçı Anadolu Uygarlıklarından yoğun biçimde etkilenmiştir. Özellikle "Hitit Uygarlığı" bu anlamda sanatçı portföyünde önemli bir yer edinmektedir.

Eserlerinde Büyük Hitit İmparatorluğu'nu konu edinen Bakla, sanat hayatının ilk çalışmalarına 1960 yılında Hitit Sanatının görsel sadeliğinden yola çıkarak başlamıştır. Hitit rüzgârına kapılmasını eski bir tutku olarak tanımlayan Bakla, öğrencilik yıllarında Hitit Uygarlığında kendi ruhunu bulduğunu fark etmiş ve Hitit Heykellerini günümüz sanat anlayışı, form ve malzemeleriyle yeniden yorumlamıştır.

²¹ www.erdincbakla.com (Resmi kişisel sitesi)

Bakla'nın "Hitit Rüzgârı" adlı serisi hakkındaki bazı atıflar şunlardır.

"Anadolu Medeniyetlerindeki gizem Erdiç Bakla'nın esin kaynağıdır"²²

"Bir Hitit İdolü Gördü ve sanata bakışı değişti"²³

"Heykelleriyle Hitit'i uyandırdı!"²⁴

Görüntü 32. Erdiç Bakla'nın "Hitit Rüzgârı" serisi çalışmalarından örnekler. 1. Form (sergirehberi.com)

2. Form (egeart.ege.edu.tr) 3-4-5. Formlar. Hitit Rüzgârı Sergisi - İstanbul Arkeoloji Müzesi (2015)

6. Heykel. "Çamurdaki Sır" TRT Belgesel Yapımı (1995)

²² Bilgen, S. Ekonomi, 5 Mayıs 1992

²³ Ayten S, Mayıs 2006

²⁴ Yazıcı, M. Radikal Gazetesi, Mayıs 2006

4. BÖLÜM

KİŞİSEL UYGULAMALAR

Raporun önceki bölümlerinde birçok Çağdaş Türk Seramik Sanatçısının ilham kaynağı olan ve bu anlamda ülkemiz seramik sanatında “Anadolu Uygarlıkları” temalı özgün eserlerin verilebilmesine olanak sağlayan Hititlere değinilmiştir.

Hitit Tarihinin ve Hitit Sanatının kısaca ele alınmasının ardından Hitit Seramik Sanatı incelenmiştir. Hitit Seramik Sanatı İçerisinde ise kişisel çalışmalara ilham kaynağı olan ve kişisel uygulamaların çıkış noktasını teşkil eden “*İğ Biçimli Hitit Seramik Testileri*” konu edinmiştir.

Dar çeperli, ince ve yüksek yapılı dinamik karakterli bu formlar kişisel çalışmalarda yeni bir fikir penceresi açmış, kişisel üslupta özgün ve çağdaş seramik formların meydana getirilmesinde önemli bir yapı teşkil etmişlerdir.

Önceki bölümlerdeki araştırma ve incelemelerden elde edilen bilgi ve fikirler ışığında raporun bu aşamasında kişisel edinimlerin pratiğe dönüştürülmesi imkânı bulunmuştur.

Bu çalışmalarda temel amaç ; “*İğ Biçimli Hitit Testi Formlarının*” özgün yapısı esas alınarak, bu konsept üzerine Hitit Kültürünün sembolik ve simgesel unsurlarının da entegre edilmesi ile kişisel üslupta dil ve ifade yönünden zengin, özgün çağdaş seramik formlarının meydana getirilmesidir. Bunun yanında diğer bir amaç ise: Bu pratikler ve çalışmalar doğrultusunda kişisel plastik dilin ve tarzın yerleştirilmesidir.

Kişisel olarak oluşturulan fikirler ve tasarlanan eskizler kile uygulanmadan önce gerekli uygulama planları yapılmış çıkış noktası olan “*İğ Biçimli Hitit Testileri*” ve diğer Hitit Seramiklerinin orijinaleri yerlerinde incelenmiştir. Ayrıca müze kütüphanesinden de yararlanılarak önemli müze envanter kayıtlarının incelenmesi imkanı bulunmuştur.

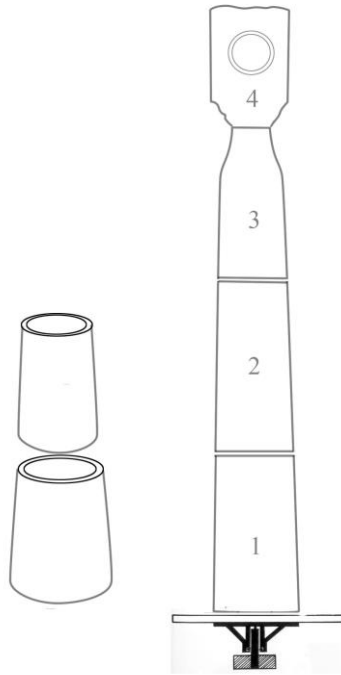
Kişisel uygulamaların tamamı ; “*İğ Biçimli Hitit Testilerinin*” ve genel olarak “Hitit Seramiklerinin” çoğunluğunun yapım tekniği olan çömlekçi çarkında şekillendirilmiştir. Temel yapının çarkta şekillendirilmesinin ardından gerekli ekleme, kazıma ve oyma işlemleri gerçekleştirilerek formlar nihai biçimlerine kavuşturulmuştur.

Uygulamalarda kişisel olarak hazırlanmış astarlar kullanılmıştır. Mat astar, zinter astar kullanımına ek olarak hazır sırcalardan da faydalanılmıştır. Formlarda kullanılan hamur rengine ve yüzeye uygulanan astarın içeriğine göre farklı özellikte ve etkilerde yüzeyler elde edilmek amaçlanmıştır.

Astarlar “İğ Biçimli Hitit Testilerinde” olduğu gibi bünye renginde kullanılmış bunun yanında çeşitli oksit ve pigmentlerle renklendirilerek çeşitli denemeler yapılmıştır. Astarlar genellikle pistole ile formlara tatbik edilmiştir. Bunun yanında fırça, akıtma, sepeleme ve sür-sil teknikleri de kullanılan diğer sırlama yöntemlerindedir.

Yüzey özellikleri bakımından farklı doku ve yüzeyler elde etmek için gerekli durumlarda “Sıralı Pişirim” yapılmıştır. Sıralı pişirim, farklı yapılarıdaki reçetelerin sırasıyla aynı yüzeye uygulanması ve formun ard arda tekrar pişirilmesi işlemidir. Örneğin, efektli ve dokulu bir yüzey elde etmek için zemine kısmen uygulanan parlak sırça üzerine mat astar tatbik edilmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Bu teknik kişisel olarak geliştirilmiş ve uygulaması üzerine farklı türde tatbik yöntemleri araştırılmıştır.

Çalışmalar esnasında ağırlıklı olarak kırmızı kil kullanılmıştır. Bunun yanında sarımtırak–kahve tonlarda killer ve beyaz pişen killerde kullanılan diğer kil çeşitleridir. Formların pişirim sıcaklığı 950 ile 1100 C arasındadır. Bazı durumlarda yüzeye uygulanan astar üzerine artı malzemeler katılarak pişirme işlemi tekrarlanmış ve pişirme sıcaklığı yükseltilmiştir.

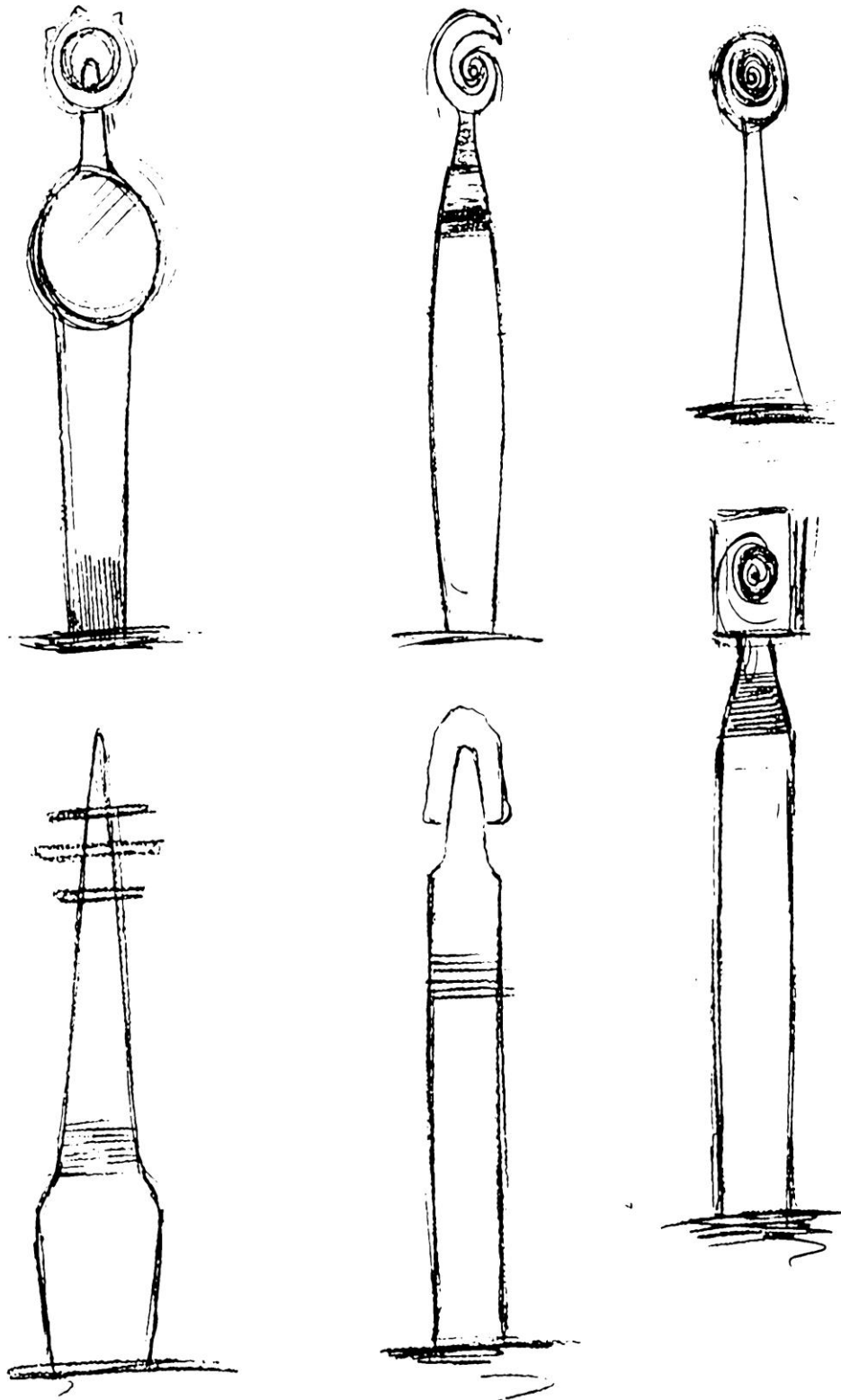
4 parçadan oluşan bir formun çark üzerinde yapım aşamasını gösterir şema

Yüzey uygulamalarında yapılan denemelerde bünyeye en uygun yüzey özelliklerinin kazandırılabilmesi için renk ve doku uyumuna dikkat edilmiştir. Böylece formun estetik ve biçimsel olarak güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

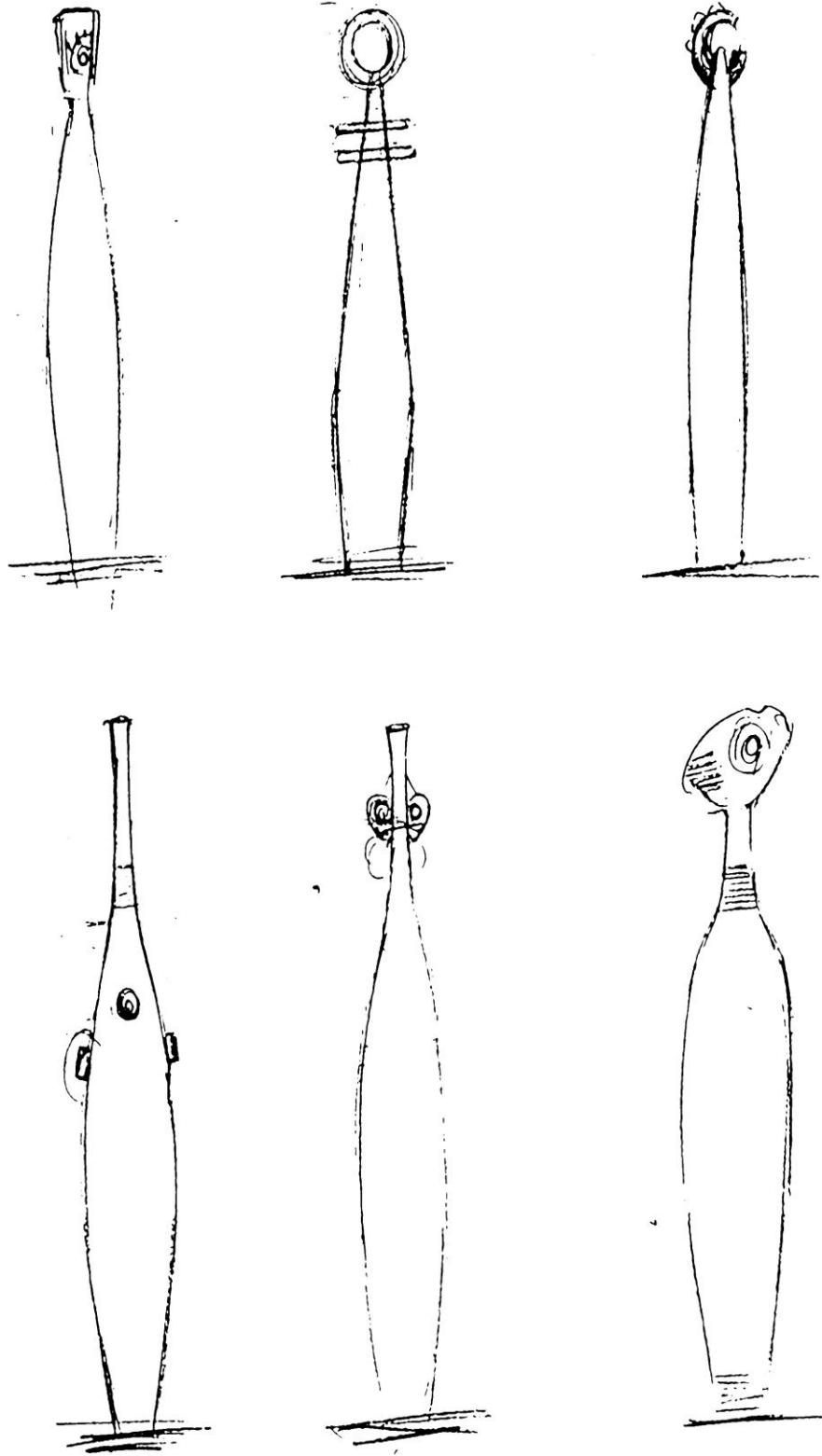
Formlarda kullanılan biçim özelliklerine göre kabartma, alçak kabartma ve sigrafitto gibi dekorlama teknikleri kullanılmıştır. Bazı uygulamalarda özellikle doku faktörüne ağırlık verilmiş, pütürlü yüzeylerin yanında çizgisel dokulu yüzeylerin oluşturulması da gözlenmiştir.

Formların oluşturulmasında kişisel olarak geliştirilen bir teknik kullanılmıştır. İlk aşama olarak formun temeli çarkta şekillendirildikten sonra formun genel yapısına göre diğer kısımlar ayrı bir çarkta şekillendirilerek temel parçanın üzerine sırasıyla eklenmiş böylece formlar yükseltilmiştir. Formlar 4-5 parçadan oluşmaktadır. Formlar yapısal olarak istenilen biçime ulaştığında son olarak taç kısımları

oluşturulmuştur. Taç kısımları formun niteliğine göre yine çarkta bazense elde şekillendirilmiştir. İnce ve yüksek yapıları ile göğe yükselen bir deminim kazandırılan formların estetik ve biçimsel açıdan yetkinlik kazanmaları hedeflenmiştir.

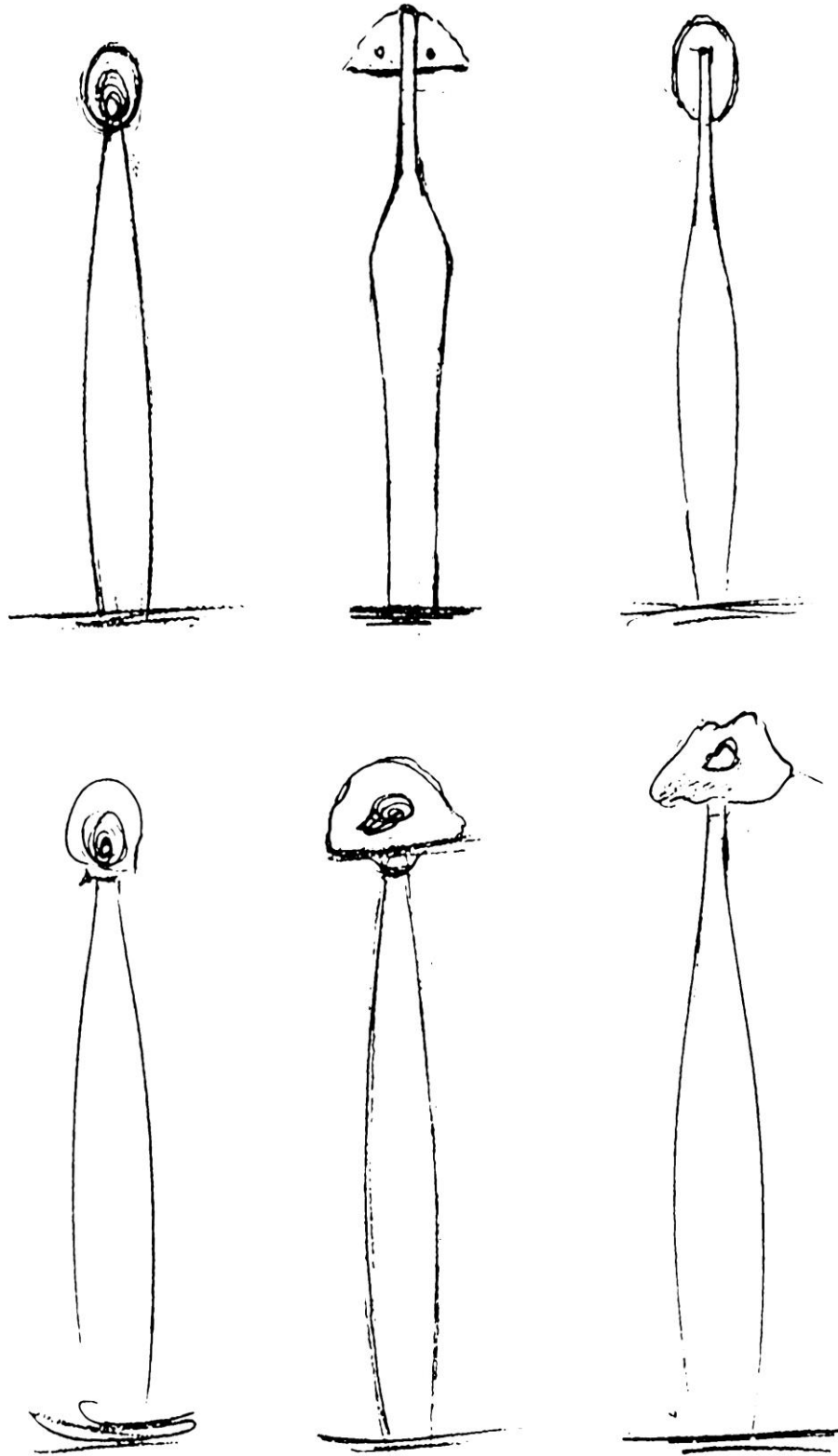

Görüntü 33. Yapılan eskizlerden örnekler I

Görüntü 34. Yapılan eskizlerden örnekler II

Görüntü 35. Yapılan eskizlerden örnekler III

Form (*Form 1*) çıkış noktası olan “İğ Biçimli Hitit Testilerinin” temel yapısı üzerine inşa edilmiştir. Dar çaplı, ince ve yüksek yapılıdır. Formda iğ testilerdeki yumurta yapılı kavisli gövde biçimi stilize edilerek boru biçimli gövdeye dönüştürülmüştür.

Form kavramsal olarak ifadeyi taç kısmında barındırır. Hitit tabletlerinden esinlenen taç kısmı yapısal olarak kare planlıdır. Kısımın dış konturları doğal yapıda bırakılmış ve doğal bir oluşum hali kazandırılmıştır. Taç kısmı merkez noktasında “Hitit Güneş Kursu” yorumu bulunur. Bu biçimin dış katlarından merkeze uzanan spiral halka, Hitit Güneş Kursunun dünyaya yansıması olarak Hitit Medeniyetinin o dönemdeki küresel gücünü ifade eder.

Formun oluşturulma süreci kişisel teknikle geliştirilmiştir. “Ulama” yöntemi ile yapılmıştır. Temel kısmı çarkta şekillendirildikten sonra diğer parçalar ayrı bir tornada şekillendirilmiş aynı çaptaki parçalar sırasıyla temele eklenmiştir. Eklemeler esnasında her parçanın bir önceki parçaya tam olarak oturmasına, taşmamasına ve birleşme noktalarında hava kalmamasına özen gösterilmiştir. Formun tamamı oluşturulduktan sonra son olarak elde şekillendirilen taç kısmı bünyeye apliance edilmiştir.

Yüzey özellikleri bakımından forma üleksitle zenginleştirilmiş astar uygulanmıştır. Üleksit açısından zengin olan astar yarı zinter, çok parlak olmayan, kısmen noktasal lekeli, şeffaf bir yüzey oluşturmuştur. 10 cm zemin çapı olan

form 65 cm yüksekliğe sahiptir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. Astar pistle ile uygulanmıştır. 1050 C de pişirilmiştir. Beyaz hamurludur.

Görüntü 36. *Form 1*

Form (*Form 2*) çıkış noktası olan “İğ biçimli Hitit testilerinin” temel yapısı olan yumurta biçimli kavisli gövde biçimini kısmen korur. Dar çaplı, ince ve yüksek yapılıdır.

Form zeminden baş kısmına doğru hafif genişler ve omuz hizasından iç bükey yaparak baş kısmıyla birleşir. Boyunsuzdur. Omuz hizasında doğrudan baş kısmı başlar. Yaklaşık 20 cm yükseklikteki, ortalama 1 cm çapı bulunan silindirik yapılı mızrak biçimli baş kısmının orta noktalarından her iki tarafa birer kavisli çıkıntı bulunur.

Form kavramsal olarak ifade ettiği anlatımları baş kısmında taşır. Mızrak ucu biçimli baş kısmı keskin, sivri ve çatallı yapısıyla Hitit Devletinin siyasi ve askeri gücünün sembolik anlatımı olarak mızrak ucu yorumuyla şekillendirilmiştir. O dönemdeki orduların ve askerlerin başlıca savaş aracı olan mızrak bu anlamda askeri gücü temsil etmektedir.

Form aynı teknikte çark üzerinde birden fazla parçanın üstü üste eklenmesi ile oluşturulmuştur. 4 kısımdan meydana gelmektedir. Temel yapının üzerine formun yükselişine göre aynı çapta olan diğer parçalar oluşturulmuş ve temel yapı üzerine ilave edilmişlerdir. Son olarak mızrak ucu biçimli baş kısmı elde şekillendirilmiş ve forma ilave edilmiştir.

Formun bünye kısmı parlak camsı özellikte mavi renkte sır kaplıdır. Sır içerisine bir miktar kaolin katılmıştır. Mavi pigment ile renklendirilmiştir. Baş kısmı altı siyah boyalı fırça uygulamalıdır. Baş kısmı kiremit-kırmızı tonlarda renklendirilmiş mat astar uygulamalıdır. Astarlar pistole ile tatbik edilmiştir. 1040 C de pişirilmiştir.

Beyaz hamurlu olan form 8 cm taban çapına ve 60 cm yüksekliğe sahiptir. Et kalınlığı 8-10 mm dir.

Görüntü 37. *Form 2*

Form (*Form 3*) çıkış noktası olan “İğ Biçimli Hitit Testilerinde” olduğu gibi gövde altı yumurta biçimli, kavislidir. Gövde kısmı kısa, boyun kısmı ise yüksek tutularak yorumlanmıştır. Gövde altı dar çaplı konik yapıdadır. Dar çaplı boyun kısmı oldukça yüksek ve taç kısmına doğru daralan yapıdadır. Boyun kısmı en dar noktasında taç kısmı ile birleşir.

Taç “Hitit Güneş Kursu” yorumludur ve organik biçimler taşır. Güneş kursu yorumu ince plaka şeklinde doğal müdahalelerle kilin kendine özgü plastik yapısından yararlanılarak oluşturulmuştur. Merkez noktasındaki asimetrik boşluk rezonans noktası teşkil eder. (*Rezonans sözcüğünün sanatsal anlamda kullanımı: Yüzeyde titreşim meydana getirmek, alanı hareketlendirmek, odak noktası oluşturmak*) Taç, dalga dokulu ve amorf yapıdadır.

Form anlatım dilini taç kısmındaki güneş kursu yorumu ile ifade eder. Biçimsel olarak yanlara doğru yayılma eğilimi gösteren taç, Hitit İmparatorluğunun yakın doğuya kadar uzanan yayılma politikasını sembolize eder.

Form toplamda 4 parçadan oluşmaktadır. Üzerine ekleme yapılacak her bir parça, formun dış hatları yukarı doğru daralma göstereceğinden, dipten başa doğru konik yapıda, açılı oluşturulmuştur. Son olarak elde şekillendirilen taç kısmı forma uyarlanmıştır.

Form kırmızı hamurludur. Borlu transparan, yarı parlak sır uygulamalıdır. Şeffaf sır ince uygulanmıştır. Formun kırmızı hamur rengi ön planda bırakılmıştır. Taç kısmında açık sarımtırak ve mat koyu gri tonlarda fırça dokunuşları yer alır. 7 cm zemin çapı bulunan form 63 cm yüksekliğindedir. 1000 C de pişirilmiştir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır.

Görüntü 38. *Form 3*

Form (*Form 4*) yapısal olarak esin kaynağı olan iğ biçimli testi formunun temel biçim özelliklerini taşır. Yorumlu gövde yapısı zeminden yukarı doğru genişleyerek yükselir. Dar çaplı, ince ve yüksek yapılıdır. Zeminden belirli bir açıyla genişleyerek yükselen form kısa tutulan omuz hizasında iç bükey yaparak boyuna bağlanır. Silindirik boyun omuzdan taç kısmına kadar daralma gösterir ve taçla birleşir. Taç kısmı merkezde dairesel yapıda pütür dokulu bir kabartma ve yanlara doğru doğal yayılan ince plakalardan oluşan iki kısımdan meydana gelir.

Form bütünüyle Hitit Kraliçelerinden “Puduhepa” temalıdır. Puduhepa Hitit Krallarından III. Hattuşili’nin karısıdır. Forma kraliçe teması boynunda taşıdığı kolye yorumu, ince, zarif bedeni ve kraliçe tacı taşıyan baş kısmı ile aktarılmıştır.

Form temel yapım tekniği ile oluşturulmuştur. 4 parçadan meydana gelir. Gövde aynı çapta parçaların birbirine eklenmesi ile oluşturulduktan sonra boyun kısmı yine çarkta şekillendirilmiş ve diğer kısımlar elde şekillendirilerek taç kısmı oluşturulmuştur. Kolye, tornadaki formun gönyeye alınması esnasında testere dişlerinden dökülen kil talaşları ile oluşturulmuştur.

Kırmızı hamurludur. Yüzey uygulamasında oksitlerle renklendirilmiş siyah astar kullanılmıştır. “Sıralı Pişirim” uygulanan formlardandır. Zemine fırça ile kısmen sürülen parlak sırça üzerine mat siyah astar atılmış böylece alttaki sırça etkisinin açığa çıkması ile yüzeyde etkili bir görünüm elde edilmiştir.

8 cm zemin çapı olan form 57 cm yüksekliğindedir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. 1000-1050 C de pişirilmiştir.

Görüntü 39. *Form 4*

Form (*Form 5*) çıkış noktası olan iğ testinin temel yapısı üzerine şekillenen gövde yapısı, kısa gövde ve yüksek boyun üzerinde yükselmiştir. Yaklaşık 20 cm'lik kısa gövde hafif şişerek omuz hizasında daralmaya başlar ve bu noktadan itibaren boyun kısmı başlar. Silindirik boyun oldukça yüksek (yaklaşık 35 cm) ve omuzdan baş kısmına doğru daralarak yükselen yapıdadır. Baş kısmına ulaştığı noktada çapı 1 cm' ye kadar düşer. Dairesel baş kısmı ince plaka oluşumlu ve kabartma hiyeroglif işlemelidir.

Anlatım teması baş kısmında işlenmiştir. Hitit İmparatorluk Döneminde kullanılan arazi başış belgesinin hiyerogliflerini içerir. Eski Çağ Toplumların iktisadi devlet yapılanmalarında temel kaynakların başında gelen toprak verimi ve toprak yönetimi Hititlerde de önemli bir pay taşımaktadır.

Form aynı teknikle yapılmıştır. Tek parçalı gövde yapısı üzerine 2 parçadan oluşan boyun kısmı eklenmiştir. Boyun kısmı aynı şekilde çarkta şekillendirilmiş ve gövdeyle birleştirilmiştir. Son olarak baş kısmı oluşturularak forma eklenmiştir. Dar ve yüksek formların tornada çekilmesi oldukça zor ve ustalık isteyen bir iştir. Bu aşamada kişisel olarak geliştirilmiş teknikler denenmiştir. Boyun ağırlıklı dıştan müdahale ile içten demir çubuk mesnetli çekilmiş ancak et kalınlığı korunmuştur.

Kırmızı hamurludur. Gövde haki yeşil tonlarda astar-sırça karışımı ile kaplanmıştır. Fırça uygulamalıdır. Baş altı bölgelerde bünye rengi kısmen görülür. Baş kısmı açık yeşil tonlarda astarlı ve sür-sil uygulamalıdır. 8 cm taban çapı olan form 60 cm yüksekliğindedir. 1000 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 40. *Form 5*

Form (*Form 6*) esasını teşkil eden yapı olan iğ biçimli testi formunun yumurta biçimli kavisli gövde yapısını biçimsel olarak bünyesinde taşır. Kavisli gövde yapısı baş kısmına doğru daralarak yükselir. Omuz hizasında Hitit Hiyeroglif işlemeli bir friz yer alır. Kabartmalı alan amorf yapıda ve formun çevresini sarar niteliktedir.

Baş kısmı Hitit Testilerinde en sık kullanılan unsur olan “*gaga ağız*” şeklinin soyutlaması ile oluşturulmuştur. Spiral yapıdaki silindirik baş kısmı merkez noktasında dışa sarmal olarak genişler ve gövdeye ulaşır.

Hitit gaga ağızı biçiminin soyutlanmış ifadesini taşıyan baş kısmı bu biçimin çağdaş seramik formunda estetik bir öge kazanması amacıyla forma uygulanmıştır. Bu şekilde forma hem görsel olarak zenginlik katılmış hem de kaynağını teşkil eden Hitit Seramik Sanatına bir gönderme yapılmıştır.

Form aynı teknikle oluşturulmuştur.4 parçadan meydana gelir. Çarkta oluşturulan gövdeye baş kısmı elde şekillendirilerek yerleştirilmiştir. Kabartmalı omuz frizi parça ekleme yöntemi ile hazırlanmıştır. Üzerindeki kabartmalar mühür dekorlama yöntemi ile yüzeye aktarılmıştır.

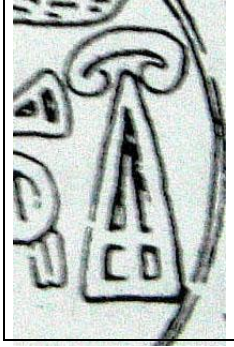
Gövdede kişisel olarak hazırlanan astar kullanılmıştır. Bünye renginden hazırlanan astar içerisine bir miktar zirkon, kalay ve kaolin katılarak bor ilavesi yapılmıştır. Hazır pigmentlerle renklendirilmiştir. Zümrüt yeşil tonlarındaki yarı parlak bünye üzerine, baş kısmında kiremit – kırmızı mat astar kullanılmıştır. Her iki kısımda pistole ile tatbik edilmiştir.

Taban çapı 8 cm olan yapı 58 cm yüksekliğindedir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. 1020 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 41. *Form 6*

Form (*Form 7*) konturel yapısıyla iğ testinin karakteristik hatlarını taşır. Dar, ince, yüksek yumurta biçimli kavisli gövdesi ve silindirik boyun yapısıysa çıkış noktasına değinir.

Form ifadesel yaklaşımını boyun kısmının her iki tarafında asimetrik yerleştirilmiş sarmal yapıdaki çıkıntılarda barındırır. “*Hitit Gliptik*” şekillerinden uyarlanarak soyutlama yapılan biçim (solda) Hitit Kraliyet

Mühürlerinden beslenmektedir. Bazı Hitit Krallarının mühürlerinde de benzer biçimler bulunmaktadır. Çalışmada iki boyutlu bir çizimin soyutlanarak 3. boyutunda eklenmesiyle hacim kazandırılması ve bunun sonucunda Çağdaş Seramik Formuna dönüştürülmesi gaye edilmiştir.

Temel şekillendirme yöntemi kullanılarak oluşturulan form 4 parçadan meydana gelmektedir. Sırasıyla aynı turnet üzerinde çekilen parçalar tek tabla üzerinde birbirine bağlanarak form son haline getirilmiştir. (Temel yapının üzerinde bulunduğu tabla turnete takılıp çıkarılabilmektedir)

Yüzey özellikleri bakımından yarı zinter ve yarı mat yüzeyler birlikte kullanılmıştır. Bünye üzerindeki mat astar koyu gri tonlarda ve pütürlü dokudadır. Göğüs hizasından itibaren zinter astar uygulanmış ve aynı tonlarda yüzey elde edilmiştir. Sıralı pişirim yapılan formlardandır; İlk pişirime ilaveten ikinci pişirimde astar içerisine katılan malzemeler ve oranlar değiştirilmiştir.

Halka biçimli zemin çapı 8 cm olan formun yüksekliği 57 cm’dir. 1020-1060 C de pişirilmiştir. Sarımtırak–kahve hamurludur.

Görüntü 42. *Form 7*

Form (*Form 8*) İğ biçimli testi temalı yumurta biçimli kavisli gövde yapısı üzerine kısa boyunlu taç kısmı ile tamamlanır. Omuz hizasında, formun sırtından başlayıp göğsüne inen bir şerit bulunur. Silindirik boyun kısa bırakılmıştır. Taç kısmı doğal müdahalelerle oluşturulmuş amorf yapıdadır. Taç kısmı sol üst noktasında rezonans boşluğu yer alır.

Taç kısmı yorumu Hitit Kabarmalı Kült Kaplarında kullanılan kabartma figürlerden esinlenerek yapılmıştır. Rölyefli Hitit Kült Kaplarında kullanılan figürler, Mısır Sanatında da olduğu gibi baş kısımları profilden gövdeleri ise karşıdan resmedilmiştir. Bu detaydan çıkışla formda baş noktasında bulunan yorumlu taç yapı profilden gövde ise karşıdan algılanmaktadır. Taç aynı zamanda Hitit yüz betimlemelerinin profilden bir soyutlamasıdır.

4 parçadan oluşan form aynı uygulama prosesi üzerine inşa edilmiştir. Temel yapı üzerine diğer parçalar sırasıyla ilave edilerek form istenilen yüksekliğe getirilmiştir. Taç kısmı elde şekillendirilmiş ve kilin kendi plastik yapısından yararlanılarak improvise (doğaçlama) bir oluşum elde edilmiştir.

Kişisel olarak hazırlanan astar içerisine çeşitli türde ve miktarlarda ilave edilen oksitlerle hazırlanan karışım ince katmanlı olarak pistole ile yüzeye uygulanmıştır. Omuz hizası ve taç kısmı üst bölgelerine atılan astar siyah demiroksit ile koyulaştırılmıştır. Her iki kısmında astar yapıları mat ve eskitilmiş dokuludur. Formun gönyeye getirilmesi esnasında oluşan testere dişleri gövde ortasında belirgin bırakılmıştır.

8 cm zemin çapı olan yapı 56 cm yüksekliğindedir. 8-10 mm et kalınlığına sahiptir. 1000 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 43. *Form 8*

Form (*Form 9*) çıkış noktası olan iğ biçimli testilerin yumurta biçimli, kavisli gövde yapısını yalın şekliyle taşır. Hafif şişirilerek ve gövde kısmı formun bütününe oranla daha kısa bırakılarak yorumlanmıştır. Gövde kısmı boyun başlangıcına kadar daralan yapıda yükselir ve boynun başladığı noktada çapı 5 cm ye kadar daralır.

Silindirik boyun kısmı oldukça uzun ve dar çapta yapılmıştır. Ağız yapısı iğ testi formlarında olduğu gibi yassı ve dışarı taşar biçimde temel biçimiyle yorumsuz kullanılmıştır. Gövde üst noktasında ve hemen altında farklı eksenlerde iki adet silindirik yapılı akıtacak yer alır.

Form geleneksel yapıdaki testi formu özellikleri korunarak boyun ve akıtacak kısımlarında yapılan yorumlamalarla ifade kazanır. Bu sayede klasik Hitit testi biçiminin Çağdaş Seramik Form çizgisine taşınması amaçlanmıştır.

Oldukça dar ve yüksek yapılı silindirik boyun kısmı hayli uzun yapılarak forma dinamik ve hareket kazandırmak amaçlanmıştır. İnce, uzun boyun hafif şişkin ve güdük gövde ile zıtlık oluşturur. Zıtlık kuramından yararlanılarak formun biçimsel olarak estetik açıdan yetkinlik kazanması hedeflenmiştir.

Gövde kısmı 2 parçadan oluşur. Boyun kısmı da çarkta şekillendirilmiştir ve 2 parçadan oluşmaktadır. Daha sonra biri kalın diğeri ince cidarlı akıtacak biçimli parçalar gövdeye eklenmiştir.

İsli yapıdaki dış yüzeyi mat görünümlüdür. Yüzey ton farklılıkları gösterir. Zemin çapı 9 cm olan formun yüksekliği 64 cm dir. Kırmızı hamurludur. 1000 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 44. *Form 9*

Form (*Form 10*) yorumlanmış İğ biçimini ince, dar ve yüksek yapısıyla yansıtır. Boru biçimli gövde kısmı formun bütününe kıyasla kısa tutulmuştur. Oldukça dar çaplıdır. (6,5 cm)

Gövde kısmının iki katından fazla bir yüksekliğe sahip olan boyun kısmı yüksek ve dar yapısıyla öne çıkar. Baş kısmına kadar daralarak yükselir. Bezemeli Hitit Testilerinde olduğu gibi yüzeyi yiv bezemelidir. Baş kısmına ulaştığı noktada çapı 1 cm kadar daralır.

Anlatım teması boyun ve baş kısmına yerleştirilmiştir. Hitit Güneş Kursu soyutlamalı baş kısmı, boşluğun kontrel sınırlaması kuramına dayanan yaklaşımla halka biçimde şekillendirilmiştir. (*Boşluğu çevreleyen onu sınırlayan kontur böylece boşluğu da biçimin bir parçası haline getirir.*) Yüzeyi dokulu ve kazıma dekorludur. Baş altı noktadan her iki yönde uzatılmış sivri uzantılarla ve yorumlanmış baş - gövde yapısıyla form, aynı zamanda bütünsel olarak kollarını her iki yana açmış bir figür soyutlamasıdır.

Formun uzun boyun yapısı aynı teknikle 2 parça halinde çekilerek dikkatlice birleştirilmiş ve tamamlandıktan sonra gövdeye uyarlanmıştır. Form birleştirilip gönyeye alındıktan sonra baş kısmı ve diğer yapılar eklenmiştir.

Formda astar - sırça karışımı kullanılmıştır. Yüzeyde turkuaz renginin farklı tonlarını ve yer yer şeffaf özellikte bünye rengini görmek mümkündür. Koyu tonlar boyun kısmı üzerine lekeler şeklinde dağıtılmıştır.

Kırmızı hamurludur. Taban çapı 6,5 cm, yüksekliği 60 cm dir. İnce cidarlıdır. 1020 C de pişirilmiştir. Tek pişirimdir.

Görüntü 45. *Form 10*

Form (*Form 11*) temel çıkış noktası olan İğ testilerinin gövde biçimini yumurta yapılı kavisli hatlarıyla korur. Dar, ince ve yüksek yapılıdır. Yumurta biçimli kavisli gövde boyun kısmına kadar daralarak yükselir ve bu noktada kısa bırakılmış silindirik boyunla birleşir. Baş kısmı dikey yapıda doğal oluşumlu amorf biçimlidir. Kabartma ve sigrafitto (kazıma) dekor uygulamalıdır.

Form diğer yapılarda olduğu gibi anlatım ve odak noktasını baş kısmında taşır. Dikey yapıda oluşturulmuş amorf yapıdaki alan, kilin doğal plastikliği ile şekillendirilmiştir. Hitit Kil Tabletleri çıkışıdır. Kayaçların ve toprak dokusunun doğal yüzey özelliklerini taşır. Üzerinde sağa yaslanmış vaziyette Hitit Güneş Kursu kazıması yer alır. Kabartma ve kazıma bu alanda bir arada kullanılmıştır.

Formun yapılma aşamasında önce gövdenin temeli çarkta çekilmiştir. Birleşme yüzeyleri aynı çapta olan diğer parçalar sırasıyla temel üzerine eklenmiştir. Eklemeler esnasında birleşme yüzeylerine aynı bünyeden hazırlanmış balçık sürülmüş ve her parça alt parçaya eklendikten sonra turnet üzerinde sağa sola çevrilerek parçaların iyice kaynaşmaları sağlanmıştır. Sonrasında dışa taşan fazlalıklar alınarak her parçanın diğer parçayla tam özdeşleşmesi sağlanmıştır. Gönyeye getirilmesinin ardından son olarak baş kısmı şekillendirilerek forma tatbik edilmiştir.

Hafif zinter, kroma yakın kül renginde bir yüzeye sahiptir. Astar gövde orta kısmından dibe doğru seyreltilmiştir. Baş kısmında sür-sil uygulanmıştır.

Kırmızı hamurludur. Zemin çapı 8 cm dir. Yüksekliği 56 cm dir. 1040 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 46. *Form 11*

Form (*Form 12*) oldukça dar yapılı İnce ve yüksek yapısı ile yorumlanmış iğ testi biçimini yansıtır. Konik yapılı gövde zeminden baş kısmına kadar daralarak yükselir. Bel kısmı çeperi genişletilerek yassı biçimde şişirilmiştir. Bu noktadan itibaren en tepe noktasına kadar sivrilerek ulaşır. Baş kısmını teşkil eden kısmın hemen altında iki sıra birbirine paralel çift yönlü kavisli uzantılar bulunur.

Form anlatımını biçiminin tamamında taşır. Hitit Gliptiklerinde, tutamaklı damga mühürlerde sık kullanılan üçgen biçimli şeklin (solda) kişisel tarzda yorumlanarak plastik kile aktarılması ile meydana getirilmiştir. Böylece çizginin hacim kazandırılarak 3.boyuta taşınması sağlanmıştır.

Yapı bel kısmındaki kavisli alana kadar tek parçadır. Üstüne 3 parçadan oluşan formun üst yapısı yerleştirilmiştir. Ardından gönyeye alınarak et kalınlığı ayarlanan forma son olarak baş altında bulunan yatay uzantılar eklenmiştir. Bu uzantılar aynı zamanda Hitit Devlet Sistemindeki sosyal yapıyı simgelemektedir. Üste bulunan daha uzun yapılı çizgi Hitit Krallarını ve tebaasını, alttaki ise halkı sembolize eder.

Form kırmızı hamurludur. Krom parlak lüster etkili yüzey özellikleri gösterir. Astar - sırça karışımlıdır. Fırça uygulamalıdır. Taban çapı 7 cm olan yapının yüksekliği 59 cm dir. İnce cidarlıdır. 1060 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 47. *Form 12*

Form (*Form 13*) iğ testi gövde yapısının yorumlanarak boru biçiminde şekillendirilmesi ile gövde biçimine kavuşmuştur. Boru biçimli gövde zeminden omuz noktasına kadar aynı çapta yükselir. Omuz noktasında iç bükey yaparak basık boyunla birleşir ve aynı noktada taçlı baş kısmı başlar.

Form taç yapılı baş kısmı ve uzun gövdesi ile stilize edilmiş insan figürü teması taşır. İfadesel olarak “Labarna” tasvirlidir. Labarna, Hitit Kralları tarafında kullanılan bir unvandır. Baş kısmı saran ince plaka oluşumlu taç yapısı kralı simgeler. Gövde kısmında bünye renginde bırakılan yatay yivlerle bezenmiş alan Hitit Krallarının Sayısını ve Hitit Medeniyetinin köklü halkalarını sembolize eder. Bu aynı zamanda Hitit toplumunun çok sayıda milletten oluşan kozmopolit yapısını simgeler.

Form 4 parçadan meydana gelir. Boru biçimli gövde 3 parçadan çekilmiştir. Baş kısmının oluşturulup forma eklenmesinin ardından taç kısmı form üzerinde şekillendirilmiştir.

Gövde yarı parlak boz tonlarda, boyun üstü bölgelerde ise koyu griye çalan tonlarda sırta kaplıdır. Göğüs hizasında bünye rengi görülen alanda sür-sil yapılmıştır. Bu alanın altında küçük parçacıklardan oluşan çevresel pütür dokulu dağınık yüzeyler belirir. Gövde yüzeyinde açıklı koyulu geçişler ve toplanmalı sır özelliğinde tümsek-çukur dokular bulunur. Taç kısmı kömür isli görümlü ve asimetrik biçimlidir.

Kırmızı hamurludur. 8 cm gövde çapı vardır. 62 cm yüksekliğindedir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. Çift pişirim yapılmıştır.

Görüntü 48. *Form 13*

Form (*Form 14*) temel çıkış noktasını temsil eden iğ biçimli gövde yapısını, ince dar ve yüksek yapısıyla gösterir. Form taban kısmından baş kısmına doğru hafif genişleyerek devam eder ve omuz hizasında daralarak kısa ve kalın çaplı boyunla tamamlanır. Göğüs hizasında toprak dokulu, kabartmalı şerit bulunur.

Geleneksel Hitit testi biçiminin iğ testi biçimine uyarlanmasıyla oluşturulan gövdesi ve doku ilavesi ile çağdaş biçime kavuşturulan form oldukça yüksek ve dinamik yapıdadır. Burada forma yüzeysel özellikleri bakımından farklılıklar katılarak dokulu alanlarında eklenmesiyle özgün bir yapı kazandırılmak amaçlanmıştır.

Form kişisel olarak geliştirilmiş temel yapım tekniğine uygun olarak “Ulama” tekniği ile meydana getirilmiştir. Form toplamda 5 parçadan oluşur. Yüksek yapılı gövde 4 parçadan oluşmaktadır. Birleşim yüzeyleri aynı çapta olan parçalar üst üste eklenerek form yükseltilmiştir. Üste konan her parça formun yükselen yapısına göre belirli oranda genişletilmiştir.

Formda, yine kişisel olarak geliştirilmiş “Sıralı Sırlama” yöntemi uygulanmıştır. Zemin üzerine ilk etapta fırça ile kısmen sürülen parlak sırça üzerine mat astar tatbik edilmiştir. Parlak sır üzerine sürülen mat astarlı yüzeyde, alt zeminde bulunan parlak sırçalar yer yer kendini göstererek yüzeyde efektler oluşturmaktadır. Her iki aşamada form tekrar pişirilmektedir.

Göğüs hizasındaki alan kabartmalı, mat, haki yeşil tonlarda astarla kaplanmıştır. Doğal toprak yapısında ve dokusundadır.

Taban çapı 8 cm, yüksekliği 66 cm dir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. Çift pişirim yapılmıştır.(950-1020 C) Kırmızı hamurludur.

Görüntü 49. *Form 14*

Form (*Form 15*) çıkış noktası olan iğ testi yapısını kısmen gövde biçiminde gösterir. Göğüs bölgesi şişirilerek yorumlanmış forma bu noktada ince silindirik boyun kısa tutularak uyarlanmıştır. Hemen üstünde ise taç yapılı baş kısmı bulunur.

Kadın figürü temalı form Hitit Kadınına sembolize eder. İnce yapı, göğüs bölgesinde genişler ve taç yapılı baş kısmı ile birleşir.

Hititlerde evlilik ve kadın hukuku oldukça önem taşımaktadır. Ancak köle-özgür ayırımları toplum içinde önemli statü farklılıklarını ve bundan doğan sıkıntıları beraberinde getirmektedir. “Örneğin; Hitit Yasalarına göre köle bir kadın özgür bir erkek tarafından eş olarak kabul edilse ve “kusata” denilen başlık parası ailesine ödense dahi toplumsal statüsü değişmemekte kadın yine köle olarak kalabilmektedir. Yahut özgür bir kadın köle bir erkeği sevse dahi köle statüsüne düşme tehlikesinden dolayı onunla evlenmekten kaçınabilmektedir.” (Trevor, B. 2003:139) İşte form biçimsel anlatımı ile kadının Hitit Toplumunda içerisinde maruz kaldığı bu sınırlamaları ve zorlukları ifade eder ve belinde taşıdığı siyah kuşakla bu temaya sembolik olarak atıfta bulunur.

Form 4 parçadan oluşur ve diğer tüm uygulamalar gibi aynı yapım süreciyle oluşturulmuştur. Taç kısmı plaka halinde elde şekillendirilerek forma uygulanmıştır.

Yüzeyi sarımtırak tonlarda yarı parlak sırlıdır. Pistole uygulamalıdır. Astar-sırça karışımıdır. Taç kısmı parlak camsı özellikte ve noktasal lekeliştir.

Kırmızı hamurludur. Zemin çapı 8 cm, en geniş gövde çeperi 12 cm çapındadır. Yüksekliği 58 cm olan form 1060 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 50. *Form 15*

Form (*Form 16*) esin kaynağı olan iğ testi gövde biçiminin yorumlanarak çak daha dar, ince ve yüksek yapıda uyarlanması ile biçimsel özellikleri ortaya koyar.

Dar çaplı taban kısmından başlayarak taç yapılı baş kısmına kadar daralan biçimde, konik yapıda yükselen form, boyunsuz ve baş kısmı Hitit Güneş Kursu yorumludur. Baş altı bölgede çevresel kademeli yivler yer alır.

Baş kısmında yer alan güneş kursu yorumu yarım halka biçiminde ve içi boş olarak betimlenmiştir. Yüzeyi küçük sivri parçacıklardan oluşan dokulu bir yapıda hazırlanmıştır. Bu yapı aynı zamanda kollarını yukardan birleştiren bir insan figürü sembolüdür.

Form dar yapısı nedeniyle, oluşturulma sürecinde mümkün olduğu kadar dıştan çekme yöntemi ile yapılmıştır. İçten desteklenen çubuk aparat yardımı ile parçalar dıştan yükseltilmişlerdir. Gövde 3 parçadan oluşur. Baş kısmıyla birlikte form 4 parçadan meydana gelir. İnce gövde parçaları birleştirildikten sonra form yekpare olarak gönyeye alınmıştır.

Açık yeşil tonlarda sırla kaplı yüzey yarı parlak yapıdadır. Pistole uygulamalıdır. Yüzey üzerinde aynı rengin farklı tonlarda yansımaları görülür. Baş altı kısmı mor tonlarda püskürtme astar lekeli. Baş kısmı kiremit-kırmızı tonlarda astarlıdır. Diğer çoğu çalışmada olduğu gibi kişisel bir teknik olarak kullanılan mat astar ve sırçanın aynı formda bir arada kullanılması farklı yüzey etkilerinin elde edilmesi ile forma estetik açıdan zenginlik katmaktadır.

Zemin çapı 7 cm dir. Yüksekliği 60 cm dir. İnce cidarlıdır. 1040 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 51. *Form 16*

Form (*Form 17*) çıkış noktası iğ testilerin temel yapısı olan dar, silindirik ve yüksek yapısını benzer şekilde biçimsel hatları ile gösterir. Boru biçimli gövde yapısı omuz noktasına kadar aynı çapta yükselir ve omuz noktasından itibaren genişler. Bu noktada daralarak güdük yapıyla birleşir.

Formun oluşturulmasındaki amaç; iğ testi gövde yapısının yorumlanarak, renk ve biçimsel yorumlamalarla zenginleştirilmesi, sade ve yalın biçimsel özelliklerinin korunarak çağdaş seramik formuna dönüştürülmesini sağlamaktır. Renk ve doku klasik biçimli yalın bir yapıyı olduğundan çok daha farklı gösterebilmekte ve onun temel biçimsel özelliklerini arka plana atarak yeni ve özgün bir biçime kavuşmasını sağlamaktadır. Bu, klasik bir biçimi çağdaş seramik formuna dönüştürme aşamasında Çağdaş Seramik Sanatçıları tarafından uygulanan bir yaklaşımdır.

4 parçadan oluşan form, boru biçimli aynı çaptaki parçaların üst üste eklenmesi ve son olarak da huni biçimli üst kısmın şekillendirilip forma eklenmesi ile meydana getirilmiştir.

Alt kısmı turuncu tonlarda astarla kaplı olan formun üst kısmı ise koyu kahve tonlarda astarlıdır. Her iki alanda kullanılan astara sırça katılmamıştır. Pistole uygulmalıdır.

10 cm zemin çapı olan formun en geniş çeperi 14 cm dir. Yüksekliği 57 cm olan yapı 950 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır.

Görüntü 52. *Form 17*

Form (*Form 18*) iğ testilerinin yumurta biçimli kavisli bünye yapısını benzer biçimde korur. Silindirik boyun baş kısma doğru daralan yapıda ve orta boyda şekillendirilmiştir. Boynu saran şerit bünye rengindedir ve üzeri Hitit Hiyeroglifleri ile bezemelidir.

Forma anlatım dili boyun üzerini saran ve bünye renginde bırakılan şerit kısmı ile kazandırılmıştır. Bu çalışmada amaç; Yalın ve dar yapılı testi biçiminin ufak bir müdahale ile Hitit temalı bir form haline getirilmesi, yüzey ve astar özellikleri ile de teknik ve biçimsel açıdan çağdaş seramik formuna dönüştürülmesidir.

Boynu saran şerite Hitit Hiyerogliflerinden alınan bir kesim kabartma olarak mühür yöntemi ile aktarılmıştır. Bünye renginde bırakılarak formun bütününden soyutlanması ve algı noktası oluşturması amaçlanmıştır.

Yüzeyi koyu gri - siyah tonlarında kaplı formun gövde merkezi kısmı sünger dokulu özelliktedir.

Aynı şekillendirme yöntemi kullanılarak oluşturulan yapı 4 parçadan oluşmaktadır. Aynı çaptaki parçalar, formun yükselişine göre kısmen açılı şekillendirilerek birbiri üzerine eklenmişlerdir. Her bir parçanın eklendiği kısma tamamen kaynaşması sağlanmıştır. Daha sonra tek parça haline getirilen form gönyeye alınarak tıraşlama ve rötuşlama işlemlerinden geçmiştir. Sonrasında ise dip kısmındaki fazlalıklar alınmış ve tabladan kesilerek kaldırılmıştır.

Sarımtırak hamurludur. Taban çapı 8 cm dir. Ağız çapı 2 cm, yüksekliği 58 cm dir. 920 C de pişirilmiştir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır.

Görüntü 53. *Form 18*

Form (*Form 19*) diğer formlar gibi çıkış noktası olan iğ testi gövde biçiminin temel özelliklerini taşır. Yumurta biçimli kavisli gövde yapısına sahiptir. Form omuz hizasına kadar genişleyerek yükselir ve kısa yapılı boyunla birleşir. Boyun üzerinde sarmal yapıda ince plaka oluşumlu taç kısmı yer alır.

Hitit Krallarının fermanları saray kâtipleri tarafından kil tabletlere çivi yazısı ile yazılmaktadır. Formun taç kısmı bu noktadan çıkışla uyarlanmıştır. Kil tablet şeklindeki ince plakanın rulo şeklinde sarılması ile taç kısmının ferman biçimine dönüştürülmesi sağlanmıştır. Boyun kısmı ise damga mühür biçiminde yapılmıştır. Taç kısmı dokulu ve kenar kısımları dağınıktır.

Form 5 parçadan oluşmaktadır. Gövde kısmı 3 parçadan oluşur. Boyun ve taç kısmı ile toplam 5 parçadır. Formun yükselirken dış doğru genişlemesinden dolayı gövde oluşturulurken üst üste konulan her parça formun dış kontürlerine göre hafif şişirilerek şekillendirilmiştir. Son olarak form tek parça halinde gönyeye getirilmiştir.

Formun gövde yüzeyi topaklı milin rulo yardımıyla yüzeye sürülmesi ile yapılmış, topaklı dokulu özelliğindedir. Kendi bünyesinden hazırlanan astarla kaplanmıştır. Salt astar kullanılmıştır. Astar içerisinde başka hiçbir malzeme yoktur. Sadece boyun altı kısmı fırça yordamı ile turnet üzerinde hafif silik dekorlanmıştır.

Taban çapı 8 cm dir. Yüksekliği 63 cm dir. Et kalınlığı 8-10 mm arasındadır. 950 C de pişirilmiştir. Tek pişirim yapılmıştır. Kırmızı hamurludur.

Görüntü 54. *Form 19*

Form (*Form 20*) İğ testi gövde yapısının ve Hitit Halka Testi gövde biçiminin birbirine uyarlanması ile oluşturulmuş bir yapı teşkil eder.

Bu uygulamada, Hitit sembolik yapılarından biri olan Halka Gövdeli Hitit Testi biçimi (solda) ,

çıkış noktası olan iğ testi biçimi ile aynı bünyede kullanılıp, renk ve doku farklılıkları katılarak kişisel üslupta

estetik nitelikli çağdaş seramik formu oluşturmak hedeflenmiştir.

Form bel kısmı altında yumurta biçimli iğ testi yapısındadır. Gövde kısmı halka biçimlidir. Baş kısımları dudakları sivriltilmiş 3 adet silindirik akıtacak yorumundan oluşmaktadır. Form gövde ve baş kısımları ile bütünsel olarak aynı zamanda Hitit güneş kursunun yapının bütününe yansıtılmış bir uyarlamasıdır.

Formun her parçası çarkta şekillendirilmiştir. Gövde kısmı da yatay olarak çarkta çekilmiştir. Gövdenin bel kısmına oturtulmasının ardından silindirik boyunlar çekilmiş ve forma eklenmiştir.

Damarlı dokulu mor tonlarda yarı parlak yüzey özellikleri gösterir. Astar-sırça karışımıdır. Formun taban çapı 6,5 cm, yüksekliği 56 cm dir. İnce cidarlıdır. 1040 C de pişirilmiştir. Sarımtırak-kahve hamurludur.

Görüntü 55. *Form 20*

Görüntü 56. Uygulamalar esnasında çekilmiş görüntüler. (Mutlu KÖPÜKLÜ)

SONUÇ

“Hitit Sanatı” genel olarak incelendiğinde “Hitit Seramik Sanatının” en önemli paya sahip alan olduğu görülür. Çünkü en çok sayıda ve en başarılı eserler seramik yapımlarda ortaya konulmuştur. Aynı şekilde günümüze ulaşan en nadide Hitit Sanat Eserleri de; Hüseyinde, Bitik ve İnandık gibi merkezlerde gün yüzüne çıkarılan seramik kült vazolardır. Bu eserler Yakınoğu Sanatının eşsiz örnekleri olarak kabul edilmektedirler. Bu bakımdan “Hitit Seramik Sanatı” kendine özgü teknik ve biçimsel özellikleri ile dikkat çekmekte ve günümüz seramikçilerin ve seramik sanatçılarının başlıca inceleme ve araştırma konularından birini teşkil etmektedir.

“Hitit Seramik Sanatı” içerisinde en çok uygulanan biçimler şüphesiz testilerdir. Seramik yapımlar içerisinde belki de en çok üretilen ve en sık karşımıza çıkan bu kap türü, Hititlerde günlük kullanım amacının ötesine geçmeyi başarmış, çeşitli yorum ve estetik kaygılarla nitelendirilerek, bünyesinde sanatsal öğeler barındıran, kendine özgü anlatım ve ifade biçimleri taşıyan özgün formlara dönüşmüştür.

İşte bu kaplar içerisinde; Dar, ince ve yüksek yapıları ile öne çıkan “İğ Biçimli Hitit Testileri” özellikle dikkat çekmiş ve kişisel olarak yenilikçi fikir ve tasarımların kapısını açarak, kişisel üslupta yeni ve özgün sanatsal seramik formların meydana getirilmesi sürecine ışık tutmuşlardır. Böylece bu raporun hazırlanmasındaki ilk ve en önemli aşama olan kaynak fikre ve çıkış noktasına ulaşılmıştır. Kişisel temel çalışma metodu ve ilgi alanı olan “çömlekçi çarkı”nın bu tür formların oluşturulmasında temel yapım tekniği olması, bu konun seçilmesinde ayrıca etken olmuştur.

Buna müteakip tasarım ve eskiz sürecine girilmiştir. Bu eskizlerin yapım sürecinde her formun çap ve yükseklik ölçüsünün ne olacağı, kavramsal ve ifadesel temaları hangi düzeyde aktarabileceği, hangi yöntemlerle yapılabileceği gibi konular üzerinde sıkça durulmuştur.

Kişisel uygulamaların “çömlekçi çarkı” üzerinde yapılacak olması bu teknik hakkında kapsamlı bir araştırmayı da beraberinde getirmiştir. Çok sayıda yerli ve yabancı “torna ustalarının” ve bu alanda çalışan yerli ve yabancı seramik sanatçıların çalışmalarına ait uygulama videoları izlenmiş, detaylara dikkat edilmiştir. Bu konudaki kaynak kitapların incelenmesinin yanı sıra eski “çömlekçi ustaları” ile görüşülmüştür. Bölgede bulunan çömlek fabrikası ziyaret edilerek orada çalışan “tezgâhçı” (Çömlekçi çarkı başında günde 100-150 arası toprak kap çeken ustalar) ustaların çalışmaları yerinde gözlemlenmiştir. Ayrıca üretimi planlanan biçimlere benzer yapıda formlar ortaya koyan Çağdaş Türk Seramik Sanatçılarının eserleri de incelenmiştir.

Bu araştırmalara paralel olarak çok sayıda kişisel denemeler gerçekleştirilmiştir. Bu denemeler esnasında çok defa başarısız sonuçlar alınarak, tekrar tekrar tornaya geçmek zorunda kalınmıştır. Ancak uygulama sürecinin devamında kişisel pratik kazanma becerilerinin artması ve yeni tekniklerin geliştirilerek uygulanması ile istenilen biçimde, çapta ve yükseklikte formların ortaya konulması mümkün olmuş ve başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bu bakımdan bu tekniğın geliştirilmesi ve bu alanda ilerleme kaydedilmesinin çok sayıda pratik yapmaktan, yeni ve farklı teknikler denemekten ve dikkatli gözlem ve araştırmalar yapmaktan geçtiğini söylemek yerinde olacaktır. Bu aşamaların tamamı kişisel olarak, teknik açıdan önemli ilerlemeler kaydedilmesini sağlamakla kalmamış, aynı zamanda kişisel üslup ve tarzın yerleşmesinde, kimlikli seramik formların üretilmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

Formlar ‐Ulama‐ yani her parçanın bir önceki parça üzerine eklenmesi yöntemi ile yapılmıştır. Normal Őartlarda dar çaplı ve yüksek formların çarkta tek seferde çekilmeleri oldukça zor bir iştir. Ancak bu konstrüktif yapım metodu ile bu tür formların çarkta oluşturulmaları mümkün olmaktadır. Bu yöntemle çalışırken tecrübe edilen hususlar ve dikkat edilmesi gereken noktalar Şunlardır:

1. Birbiri zerine inşa edilen her parçanın et kalınlığı eşit olmalıdır. Farklı et kalınlığındaki kısımların dengeyi bozduğu ve formun gönyeye alınmasını gleştirdiği grlmştir.
2. Birbiri zerine eklenen her parçanın birleşme yüzeyleri aynı çapta olmalıdır. Farklı çaptaki bir parçanın alt parçaya uyarlanması iş gücünü ve süresini arttırmaktadır.
3. Her ekleme işleminden sonra alttaki parça sabit tutulup ve üstteki parça sağa sola döndürülerek alt kısma iyice oturması sağlanmalıdır. Bu işlemin tam olarak yapılmadığı uygulamalarda yarı mamul aşamasında veya bisküvi pişirim sonrası koparak ayrılmalar meydana gelmiştir.
4. Her parça ilavesinden sonra ayrıca formun gönyeye alınma işlemi yapılmalıdır. Yapının her parçayla beraber yükselişinde gönyeye getirilmesi form bütünlüğünün kolayca sağlanması açısından önemlidir. Aksi halde form tamamen erdikten sonra gönyeye getirilmesi hem g hem de riskli bir işlemdir.

alışmalar boyunca form uygulamalarının yanında yüzey denemeleri de başarılı sonuçlar vermiştir. Bu aşamada da yeni deneneni metotlar uygulanmıştır. Özellikle astar-sırça karışımlı reçetelerin uygulanmasında farklı ve etkili sonuçlar almak mümkün olmuştur. Öte yandan ‐Sıralı Pişirim‐ yapılan formlarda farklı doku ve tonlarda yüzeyler elde edilerek görsel ve estetik açıdan başarılı, aynı zamanda forma uyumlu yüzeylere ulaşılmıştır. Alt zemine atılan parlak sırça üzerine mat astar uygulaması sürpriz ve etkili yüzeyler oluşturmuştur.

Sanatsal bir seramik formun oluşturulmasında teknik ve biçimsel özellikler kadar içeriksel ve ifadeyel yaklaşım lar da aynı derecede önem taşımaktadır. Kavramsal tanımların forma en iyi şekilde aksettirebilmesi, formun anlatım dilini güçlendirmekte ve ona ayrıca kendine özgü bir kimlik kazandırmaktadır. Bu noktadan hareketle uygulamalar esnasında anlatılmak istenen konu, fikir ve yaklaşımların forma en etkili ve dikkat uyandıracak şekilde yansıtılab ilmesine azami gayret gösterilmiştir.

Oluşturulan her forma; Çıkış noktası, ait olduğu kültürel alan, anlatım ve ifade becerisi formun yapısını teşkil eden elamanlarda bazen de formun tamamına yayılarak tatbik edilmiştir. Bu bazı durumlarda ise forma küçük müdahaleler ve eklemeler yardımıyla yapılmıştır. Bu unsurların tamamı her sanatçının eser üretim sürecinde yaşadığı doğal periyoda uygun olarak kişisel yorum ve yaklaşım tarzı, şahsi plastik dil kullanım ve anlatım üslubu ile formlara aktarılmıştır. Bunu yaparken de formlara kendini ifade etme becerisinin verilebilmesine hassasiyet gösterilmiştir. Çünkü en başarılı yapımlar kendisini ortaya koyan sanatçı tarafından değil, bizzat kendini anlatabilme becerisi olan eserlerdir.

Hitit Kültürünün ve Hitit Seramiklerinin bugüne dek pek çok sanatçı için bir esin kaynağı ve çıkış noktası teşkil etmesi tabii bir durumdur. Ancak burada önemli olan noktanın, her sanatçının bu kültürel yapıdan ve seramik çeşitliliğinden ne derecede faydalanabildiğidir. Her sanatçı aynı noktaya bakıp farklı şeyler görebilir. Çünkü her sanatçı kendine özel iç dünyasında, kendi sanatsal birikim ve edinimleri ile kendine özel üslubuna bezenmiş yapımlar ortaya koymaktadır. Bir diğer tabii süreçte her sanatçının kendi tarzını ve plastik dilini yerleştirme sürecinde ve kendine bir yol açma eşiğinde çeşitli kültürlere, konu ve kavramlara eğilmesidir. Bu anlamda Hitit Kültürünün ve seramik çeşitliliğinin şahsıma olduğu gibi bundan sonrada bu alanda çalışma yapmak kişilere yeni ufuklar açarak, kişisel sanatsal gelişim sürecinde kendilerine ışık tutacağı muhakkaktır. Bu aynı zamanda teknik ve biçimsel açıdan yetkinlik kazanmaları yolunda önemli bir merhale olacaktır. İçten temenni, bu raporun da bu yönde düşünen ya da araştırma yapmak isteyenlere yardımcı bir kaynak teşkil etmesidir.

KAYNAKÇA

- ALP, Sedat. Libasyon Kapları. “Gaga Ağzılı Desti ile Kol Biçimli Alet ve Hitit Metinlerindeki Karşılıkları”. Ankara, 1967
- ALP, Sedat. “Hitit Güneşi”. TÜBİTAK Yayınları. Ankara, 2003
- ALP, Sedat. “Hitit Çağında Anadolu”. TÜBİTAK yayınları. Ankara, 2002
- ALP, Sedat. “Konya Civarında, Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir Ve Damga Mühürleri.” Ankara, 1972
- A.M. Dinçol. “Hititler ve Anadolu Uygarlıkları”. Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi. İstanbul, 1982
- AKURGAL, Ekrem. “Anadolu Kültür Tarihi”. Ankara, 2005
- AKURGAL, Ekrem. “Anadolu Uygarlıkları.” Net Turistik Yayınları. İstanbul, 2000
- AKURGAL, Ekrem. “Hatti ve Hitit Uygarlıkları.” İzmir, 1995
- AKURGAL, Ekrem. “The Art Of Hittites.” HARRY N. ABRAMS INC. New York 46, 1962
- AYTAÇ, Çetin. “Sanat ve Uygarlık.” Ankara, 1981
- ACAR, Tuncer. “Hitit Sanatının Sanatıma Yansımaları”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniv. S.B.E. İstanbul, 1997
- AKŞİT, İlhan. “Hititler.” Türkiye’nin Tarih Hazinesi, Orta Anadolu Uygarlığı. Sandoz Yayınları. Ankara, 1981
- “Anadolu Medeniyetleri Müzesi Rehberi”. Dönmez Ofset Müze Eserleri Turistik Yayınları. Ankara, 2006
- Anadolu Medeniyetleri, “Avrupa Konseyi 18. Avrupa Sanat Sergisi Mecmuası”. İstanbul, 1983
- BALKAN, Kemal. “Mama Kralı Anum Hirbi’nin, Kanas Kralı Warsama’ya gönderdiği mektup”. Ankara, 1957
- BİLGİ, Önder. “M.Ö. II Bin Yılında Anadolu’da Bulunmuş Olan Matara Biçimli Kaplar.” Edebiyat Fakültesi Basımevi. İstanbul, 1982
- BRYCE, Trevor. “Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum”. Dost Kitabevi Yayınları. Ankara, 2003
- BRANDAU Birgit - SCHICKERT Hartmut. “Hititler, Bilinmeyen Bir Dünya İmparatorluğu”. Arkadaş Yayınevi. Ankara, 2004

- Belgesel Rehber-Uranüs. "Hitit Uygarlığı İzinde Anadolu. İmak Ofset Yayınları. İstanbul, 2011
- CİMOK, Fatih. "The Hittites." A Turizm Yayınları. İstanbul, 2010
- DARGA, Mühibbe A. "Hitit Sanatı". Anadolu Sanat Yayınları. İstanbul, 1992
- DEMİR, Kadir. "Seramik Hitit Ritonlarının Plastik Açısından İncelenmesi." Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi. Edirne, 1995
- EMRE, Kutlu. "Yanarlar-Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı." Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara, 1978
- EKER, Adil. "Hitit Seramikleri ve Kullanım Amaçlarına Göre Sınıflandırılması." Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya, 2009
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki. "Anadolu Uygarlığı." Der Yayınları. İstanbul, 1981
- FONTANİLLE-KLOCK, Isabelle. "Hititler." Dost Kitabevi Yayınları. Ankara, 2005
- GENÇ TÜMEN Perizat A. "Hitit Seramikleri". Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta, 2005
- GÜNBATTI, Cahit. "Kültepe'den Akadlı Sargon'a Ait Bir Tablet". Archivum Anatolicum. Ankara, 1997
- IŞIK, EGEMEN Emet. "Hititlerde Bir Kültür Objesi olan Boğa Başı ve Boynuz Formunun Çağdaş Seramik Yorumları." Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara, 2003
- KOÇ, İlker. "Hititler." ODTÜ Yayınları. Ankara, 2006
- KIVRAK, Abdullah. "Hitit Dönemi Kulplu, Emzikli Seramik Biçimlerinin Günümüz Formları İle Karşılaştırılması." Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi. İstanbul, 2000
- KULAKOĞLU, Fikri. "Orta Anadolu'da Eski Hitit Krallık Çağı Seramiği." Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara, 1997
- MACQUEEN, G.J. "Hititler ve Hitit Çağında Anadolu." Arkadaş Yayınevi. Ankara, 2001
- MANER, Çiğdem. "Hititler - Bir Anadolu Uygarlığı." Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul, 2009
- MARTINO de Stefano. "Hititler". Dost Kitabevi Yayınları. Ankara, 2008
- MELLART, J. "Anadolu'nun En Eski Uygarlıkları." Arkeoloji Ve Sanat Yayınları. İstanbul, 1988

- OZULU, Abdulkadir. “Sorular ve Konu Başlıkları ile Hititler.” Alp Ofset Yayınları. Çorum, 2004
- ÖZGÜÇ, Tahsin. “Bitik vazosu” (The Bitik Vase) . T.T.K. Ankara, 1958
- ÖZGÜÇ, Tahsin. “Demir Devrinde Kültepe ve Civarı.” Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara, 1986
- ÖZGÜÇ, Tahsin. “Maşathöyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar.” Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara, 1978
- ÖZGÜÇ, Tahsin. “Kültepe –Kaniş II, Eski Yakındoğu’nun Ticaret Merkezinde Yeni Araştırmalar.” T.T.K. Ankara, 1986
- SEEHER, Jürgen. “Hitit Başkentinin Keşfi”. Boğazköy’den Karatepe’ye Hititbilim ve Hitit Dünyasının Keşfi. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul, 2006
- SEEHER, Jürgen. “Hattuşa/Boğazköy’ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkıları” . Ankara, 2000
- SEEHER, Jürgen. “Hattuşa Rehberi”. Ege Yayınları. İstanbul, 2002
- SEVİN, Veli. “Anadolu Arkeolojisi.” Der Yayınları. İstanbul, 2003
- SİPAHİ Tunç, YILDIRIM Tayfun. “Hüseyinde, Boyalıhöyük ve Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlık Kazıları.” Makale
- TAŞ, İlknur. “IV. Tudhaliya’nın Asur Devleti ve Suriye’deki Vassal Krallıklarına Yönelik Politikası”. Arkeoloji ve Sanat Yayınları. Ankara, 2007
- TEXIER, Charles. “Küçük Asya Coğrafyası Tarihi ve Arkeolojisi I-II-III”. Çeviren: Ali SUAT, Latin Harflerine Aktaran: K.Yaşar KOPRAMAN, Sadeleştiren: Musa YILDIZ. Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları. Ankara, 2002
- TEMİZER, Raci. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi”. Ak Yayınları Sanat Kitapları. Ankara, 1979
- UMURTAK, Gülsün. “Hitit Çanak Çömleği.” Arkeo Atlas Dergisi. S.3, 2004
- ÜNAL, Ahmet. “Hattuşili III. Teil I; Hattuşili Biz Zu Seiner Thronbesteigung”. Texte Der Hethier 3. Heidelberg. 1974
- ÜNAL, Ahmet. “Hititler Devrinde Anadolu I-II”. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Eski Anadolu Uygarlıkları Dizisi: 7. İstanbul, 2002
- ÜNAL, Ahmet. “Hititler - Etiler ve Anadolu Uygarlıkları.” Etibank Yayınları. İstanbul, 1999
- YILDIZ, Filiz. “Hitit Uygarlığı Seramiklerinin Form Dekor ve Desenlerinin İncelenmesi.” Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir, 2001

ERİNÇ, S. “Toprağın Erki Hamiye Çolakoğlu” Çanakkale Seramik Sanat Yayınları. (1998)

BITTEL, K. “Boğazköy kazı raporu.” “*Funde ausden Grabungen 1970-1971*”

ÖZGÜÇ, T. Maşathöyük II “Boğazköy’ün Doğusunda Bir Hitit Merkezi” (1973)

ÖZGÜÇ T. “Maşathöyük ve çevresindeki araştırmalar” (1971)

GİRAY, K. “Çağdaş Türk Seramik Sanatı ve Öncü Ustaları” (2010)

ESİN, U. "Sadi Diren ve Seramik". *Sanat Çevresi*. İstanbul (1984: 63)

Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu Raporu. Çorum, 2010

Seramik Türkiye Dergisi 2015: 93 ve 2010:106

<http://kurumsal.kulturturizm.gov.tr>

<http://corumkulturturizm.gov.tr>

<http://gateofturkey.com>

<http://hermetics.com>

<http://flickr.com/sinandogan/photos/hitit>

<http://gorselsanatlar.org>

<http://anadoluygarliklari.com>

<http://arkeolojidunyasi.com>

<http://kulturvarliklari.gov.tr>

<http://tr.dictionarist.com>

<http://wow.turkey.com>

<http://www.pinterest.com>

<http://boyutpedia.com>

<http://sergirehberi.com>

<http://www.mimarizm.com>

<http://www.lebriz.com>

<http://attilagalatali.blogspot.com>

“Çamurdaki Sır” TRT Belgesel Yapımı (1995)

